

LADISLAV VAŠKOVIČ
DARINA KNAPIKOVÁ

**OČAKÁVANIA
PODNIKATEĽSKEJ
SFÉRY
(ROZBOR VÝSLEDKOV
EKONOMICKÉHO
PRIESKUMU SOPK
2018 – 2019)**

OBSAH

ÚVOD	105
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O ÚČASTNÍKOV V ROKU 2018	106
2. VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU	110
2.1 OČAKÁVANÉ HOSPODÁRSKE VÝSLEDKY PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV (otázky 0.1 až 0.19)	110
2.1.1. Očakávané výsledky podnikateľských subjektov v roku 2018 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13, 0.15 a 0.17)	111
2.1.2. Očakávané výsledky vybraných ukazovateľov podnikateľských subjektov v roku 2019 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14 a 0.16)	114
2.1.3. Zadlženosť v roku 2018 a 2019 (otázky č. 0.15 a 0.16) a vývoj pohľadávok po lehote splatnosti (otázka č. 0.17)	116
2.1.4. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2009 – 2019	117
2.1.5. Vyhodnotenie rozhodujúcich vplyvov na ekonomické výsledky respondentov (otázky č. 0.18 a 0.19)	117
<i>Predbežné závery</i>	119
2.2 HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky 0.20 až 0.27)	120
2.2.1 Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.20 a 0.21)	120
<i>Predbežné závery</i>	122
2.2.2. Hospodárska politika vlády SR (otázky č. 0.22 až 0.24)	123
<i>Predbežné závery</i>	126
2.2.3. Návrhy opatrení pre vládu SR (otázka č. 0.25)	126
<i>Predbežné závery</i>	128
2.2.4. Riziká pre podnikateľskú činnosť (otázka č. 0.27) (186 odpovedí)	129
<i>Predbežný záver</i>	131
2.3 VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH ZDROJOV EURÓPSKEJ ÚNIE (otázky 0.28 až 0.31)	132
<i>Predbežné závery</i>	134
ZÁVERY	134

DODATOK PRIESKUMU

Otázky k aktuálnemu daniu v Európskej únii	136
ÚVOD	136

- D1.** Považujete vstup Slovenska do Európskej únie za pozitívny z hľadiska podmienok na vaše podnikanie? (201 odpovedí)
- D2.** Ktoré konkrétne dôsledky vstupu do Európskej únie mali najväčší pozitívny dopad na vaše podnikateľské výsledky? (156 odpovedí)
- D3.** Ktorý konkrétny dôsledok vstupu do Európskej únie mal najviac negatívny vplyv na vaše podnikanie? (113 odpovedí)
- D4.** Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti Európskej únie v oblastiach majúcich dopad na podnikateľské aktivity? (195 odpovedí)
- D5.** Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania v rámci Európskej únie z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci? (196 odpovedí)

ZÁVERY k dodatku prieskumu ohľadne EÚ	141
--	------------

DODATOK PRIESKUMU

Otázky ohľadne pracovnej sily	143
ÚVOD	143

- E1.** Pociťujete v súčasnosti nedostatok pracovnej sily vo svojej spoločnosti? (203 odpovedí)
- E2.** Aký vývoj v dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily vo svojej spoločnosti predpokladáte do polovice roka 2019? (200 odpovedí)
- E3.** Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu? (191 odpovedí)
- E4.** Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily v dnešných podmienkach – z hľadiska administratívnej náročnosti – považujete za: (199 odpovedí)
- E5.** Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobu nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu? (198 odpovedí)
- E6.** Považujete za vhodné, aby SOPK požadovala riešenie nedostatku pracovnej sily, príp. aj jej prebytku v predstihu, napr. v súlade s prognózami vývoja ekonomiky? (190 odpovedí)

ZÁVERY k dodatku prieskumu ohľadne pracovnej sily	146
--	------------

ZOZNAM OBRÁZKOV	147
ZOZNAM TABULIEK	147

PRÍLOHA I.

ŠTRUKTÚRA ANKETOVÉHO DOTAZNÍKA „EKONOMICKÝ PRIESKUM SOPK 2018 – 2019“	148
--	-----

ÚVOD

Makroekonomické výsledky slovenskej ekonomiky v roku 2018 budú zrejme podľa viacerých prognóz ešte lepšie ako v predošlých, už aj tak pomerne priaznivých rokoch. Národná banka Slovenska predpokladá prírastok hrubého domáceho produktu na úrovni 4 % a v roku 2019 počíta s ešte vyšším prírastkom na úrovni nad 4 %. Tieto čísla vyznievajú osobitne pozitívne pri porovnaní s údajmi za celú Úniu, keď hrubý domáci produkt v Európskej únii v roku 2018 vzrastie podľa prognóz o 2,2 %.

Ekonomický rast na Slovensku je sprevádzaný nárastom zamestnanosti a tak úroveň nezamestnanosti sa dostala na rekordne nízke hodnoty. Aj v dôsledku týchto príčin sa stále výraznejšie presadzuje nový fenomén – nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, paradoxne, pri viac ako 5-percentnej evidovanej nezamestnanosti. Veľmi pozitívnu správou je aj to, že rozpočet verejných financií v roku 2019 je prvýkrát v ére samostatnosti Slovenska koncipovaný ako vyrovnaný. Vo svetle týchto faktov je prekvapujúce, že Slovensko si v hodnotení Svetového ekonomického fóra zverejnenom v októbri 2018 zhoršilo svoje postavenie v medziročnom porovnaní o dve miesta. A to napriek tomu, že bola zmenená metodika hodnotenia a až 70-percentnú váhu majú objektívne kvantitatívne údaje a znížila sa váha subjektívneho hodnotenia na 30 %. Pri porovnaní s krajinami V4 podľa hodnotenia Svetového ekonomického fóra sme sa umiestnili za Českou republikou a Poľskom a pred Maďarskom. Už mnohé roky opakovane a aj v roku 2018 je negatívne hodnotená na Slovensku hlavne nízka kvalita vládnych inštitúcií brániaca rozvoju podnikateľského prostredia, nedostatočné posilňovanie nezávislosti súdov, nedostatočný boj proti korupcii, nedostatočný tlak na znižovanie administratívnej náročnosti podnikania a nízka inovačná kapacita.

Pri vyhodnotení ekonomických prieskumov Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory je vidieť, že členovia Komory, ktorí sa zúčastňujú na prieskume, hodnotia priestor na podnikanie rovnako, pritom výsledky sú vlastne len odrazom ich subjektívneho pohľadu na prostredie, v ktorom pracujú a ktoré detailne poznajú. Po období hospodárskeho rastu vzhľadom na zákonite cyklický vývoj svetovej ekonomiky príde obdobie poklesu. A tu je treba vidieť, že ekonomiky, ktoré sú označované ako vysoko konkurencieschopné, čiže s veľmi priaznivými podmienkami na podnikanie, sa dokázali veľmi rýchlo vymaniť z recesie. Ak Slovensko bude zaostávať vo vytváraní podmienok na podnikanie, tak bude výrazne citlivejšie aj na problémy našich hlavných obchodných partnerov, čiže aj Európskej únie.

Ekonomický prieskum Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory sa realizuje už dvadsať rokov. K dispozícii je rozsiahla báza údajov, ktorá mapuje pohľady na vlastné podnikanie v bežnom roku a v nasledujúcom roku. K dispozícii je chronologicky

zaznamenaná pozícia podnikateľského sektora, ktorá približuje jeho pohľad na hospodársku politiku vlády, na objektívne hodnotenia jej krokov a dopadov. Nie je dobrým vysvedčením pre garnitúry, ktoré sa vystriedali pri moci na Slovensku, že problémy, na ktoré poukazuje podnikateľská sféra, nemiznú z výsledkov prieskumu a, bohužiaľ, sa stále opakujú a len permutujú na prvých miestach.

Výsledky prieskumu v roku 2018 poskytujú pri určitom zjednodušení pri viacerých otázkach veľmi podobný obraz ako predchádzajúci rok. Pozitívne očakávania vlastných výsledkov pre bežný rok sú takmer zhodné, naproti tomu očakávania pre nasledujúci rok sú pesimistickejšie ako pred rokom. V prípade hodnotenia podnikateľského prostredia naďalej zostáva podiel pozitívnych hodnotení veľmi nízky, tak ako aj pri hodnotení hospodárskej politiky vlády. K väčším zmenám nedošlo ani pri určení najväčších rizík pre podnikateľské prostredie. Výraznejšou zmenou voči predchádzajúcim prieskumom je len významnejšia rola nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily.

Pozitívne hodnotí dopad vstupu do Európskej únie na vlastné podnikanie každý rok veľká väčšina účastníkov prieskumu, ale v roku 2018 sa takto vyslovilo výrazne najviac členov Komory. Prieskum len potvrdil pohľady a stanoviská vedenia SOPK v oblasti dostupnosti pracovnej sily.

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O ÚČASTNÍKOCH V ROKU 2018

Slovenská obchodná a priemyselná komora svoj prieskum uskutočňuje už od roku 1998 a jeho výsledky prezentuje na odbornom seminári vždy začiatkom nasledujúceho roka po jeho konaní. Základným cieľom hodnoteného prieskumu bolo, tak ako v predošliých prieskumoch, získať údaje o predpokladaných výsledkoch hospodárenia ekonomických subjektov, členov SOPK, v roku 2018 a o ich očakávaniach pre rok 2019. Ďalším, takisto každoročne opakovaným cieľom bolo získať hodnotenie podnikateľského prostredia vo všeobecnosti a v neposlednom rade názory na činnosť vlády pri vytváraní tohto prostredia. Veľkou prednosťou prieskumu organizovaného SOPK je možnosť porovnať aktuálne výsledky s údajmi z predchádzajúcich rokov a tak hodnotiť vývoj v dlhodobom horizonte. Vzhľadom na to, že sa Komora vo svojej činnosti opiera o regionálne štruktúry, respondenti pokrývajú celé územie Slovenska. Zároveň sa darí dlhodobo dodržať jeden z ďalších cieľov, udržať si štruktúru účastníkov dostatočne reprezentatívnu z hľadiska ich veľkosti a zamerania.

Každoročne rešpektovaným princípom je vytvorenie podmienok na medzi-ročné porovnanie výsledkov prieskumu. Preto je snahou zostavovateľov prieskumu nemeniť štruktúru otázok a prípadne aktuálne nové otázky zaraďovať do dodatkov.

V priebehu roka 2018 často pertraktovaná téma nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily bola preto vložená do druhej časti dodatku. Pri komunikácii s účastníkmi prieskumu sa spracovatelia relatívne často stretávajú s ich názorom, že si vyplnenie dotazníka vyžaduje pomerne veľa času. Na tento názor budú zostavovatelia prieskumu reagovať v prvej polovici roka 2019, pričom cieľom bude zníženie počtu otázok a pravdepodobne redukcia rozsahu dodatku.

Okruhy otázok boli v roku 2018 stanovené obdobne ako v predošliých prieskumoch:

- Odhad vývoja základných ekonomických ukazovateľov hospodárenia spoločností v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017 a očakávané výsledky v roku 2019 z pohľadu respondentov
- Hodnotenie kvality podnikateľského prostredia v roku 2018 a predpoklad jeho vývoja v roku 2019
- Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR členmi SOPK v roku 2018, názor na jej komunikáciu s inštitúciami podnikateľským sektora a návrhy opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia určené pre vládnú administratívu
- Určenie rizík pre podnikateľskú činnosť, stanovenie ich závažnosti z pohľadu účastníkov prieskumu
- Vyhodnotenie názorov účastníkov prieskumu na využívanie finančných zdrojov Európskej únie, transparentnosť celého procesu a informovanosť o podmienkach ich poskytnutia

Prieskum sa uskutočnil v mesiacoch október a november 2018 a obsahoval 31 otázok. Dotazník bol po celé uvedené obdobie k dispozícii v elektronickej forme na web stránke SOPK a taktiež v tlačenej podobe. Tlačný formulár využilo 137 respondentov, elektronicky zaslalo svoje hodnotenie 67 členov. Obsah otázok sa nezmenil, ale ich počet v dodatku áno, pribudli otázky o nedostatku pracovnej sily.

Dodatok k dotazníku bol rozdelený na dve časti. Prvá časť, zložená z piatich otázok, sa týkala hodnotenia pozitív a negatív vstupu Slovenska do Európskej únie, presunu právomocí do pôsobnosti Európskej únie. V roku 2017 zaradená otázka o členstve Slovenska v tzv. jadre Európskej únie, vzhľadom na nízku aktuálnosť bola vynechaná. Späť bola zaradená otázka o názore členov na rozhodovací mechanizmus v Európskej únii, ktorá bola súčasťou dodatku v predchádzajúcich rokoch. V druhej časti dodatku bolo zaradených šesť otázok týkajúcich sa dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily,

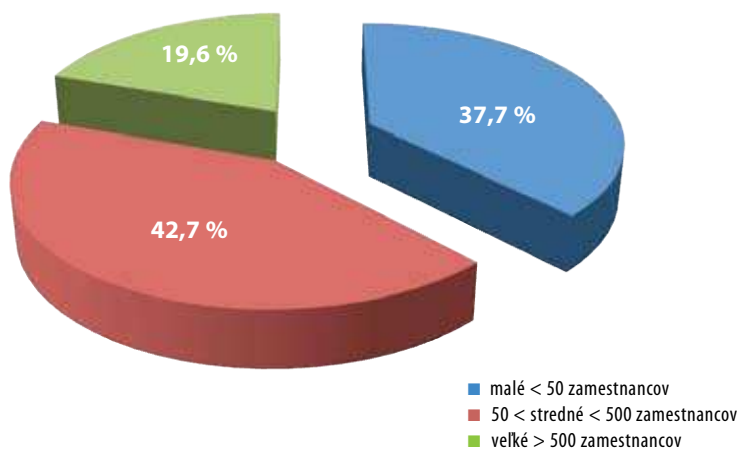

osobitne zamestnávania zahraničných pracovníkov a administratívnej náročnosti ich získania. V tejto časti boli zaradené aj otázky ohľadne prístupu k dlhodobu nezamestnaným a potreby angažovanosti SOPK.

Na prieskume sa v roku 2018 zúčastnilo **204** spoločností, z toho **92** výrobných (priemysel, stavebníctvo a pôdohospodárstvo) a **112** spoločností podnikajúcich v doprave, obchode a službách. Počet účastníkov prieskumu bol jeden z najvyšších za posledných desať rokov. Zrejme v dôsledku rozsiahlosti prieskumu neodpovedali niektorí účastníci na všetky otázky. O počte odpovedí v takýchto prípadoch informuje údaj, ktorý je uvedený v zátvorke hneď vedľa otázky. Pri vyhodnotení podielu odpovedí na konkrétnu otázku sa tomu primerane upravuje základňa pre výpočet percentuálneho podielu.

Na prieskume sa zúčastnilo 77, t. j. 37,7 % malých spoločností (do 50 zamestnancov), 87, t. j. 42,7 % stredných (51 – 500 zamestnancov) a 40 spoločností, t. j. 19,6 % veľkých (nad 500 zamestnancov). Rozdelenie účastníkov prieskumu podľa veľkosti spoločnosti sa veľmi mierne odlišovalo od rozdelenia v predchádzajúcom roku. Rovnako ako v roku 2017 najvyšší podiel účastníkov bol v skupine stredných spoločností. Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2018 je znázornená na **Obrázku 1**.

Obrázok 1: Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2018

Na prieskume sa v roku 2018 zúčastnilo 129 spoločností s domácim vlastníctvom (63,24 %), v 17 spoločnostiach, t. j. u 8,33 % bol zahraničný podiel nižší ako 50 % a v 58, t. j. u 28,43 % bol vyšší ako 50 % vrátane.

Údaje získané v roku 2018 boli spolu s údajmi získanými v rokoch 2008 až 2017 zoradené do **Tabuľky 1**.

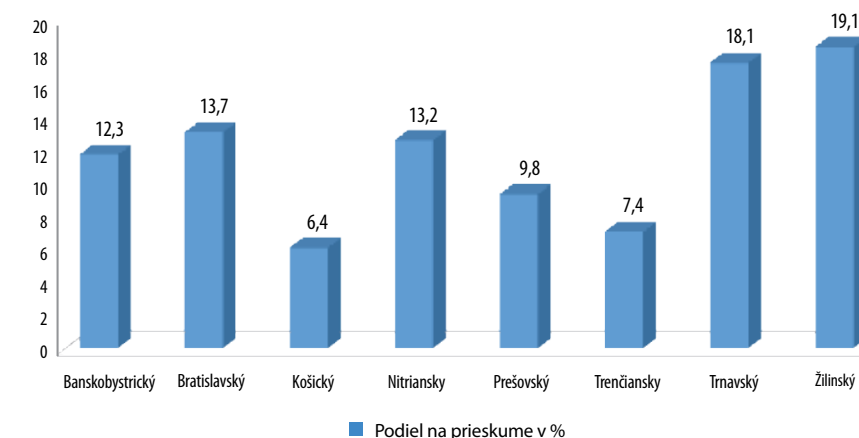
Rozdelenie účastníkov prieskumu podľa toho, do pôsobnosti ktorej regionálnej komory SOPK spadajú, je znázornené na **Obrázku 2**.

Najvyšší počet účastníkov bol zo Žilinského kraja – **19,1 %**, nasledovaným Trnavským krajom – **18,1 %**. Ďalej nasledovali: Bratislavský – **13,7 %**, Nitriansky **13,2 %**, Banskobystrický **12,3 %**, Prešovský **9,8 %**, Trenčiansky **7,4 %** a Košický kraj – **6,4 %**.

Tabuľka 1: Štruktúra respondentov v rokoch 2008 – 2018

Kategória spoločností	Podiel respondentov v % v rokoch prieskumu										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Malé spoločnosti	51	52	46	53	35	47	43	48	45	39	38
Stredné spoločnosti	40	38	39	35	51	35	46	38	35	44	43
Veľké spoločnosti	9	10	15	12	14	18	11	14	20	17	19
Výrobné spoločnosti	45	53	52	58	53	45	48	47	52	39	45
So zahraničným kapitálom	34	19	29	24	47	21	52	19	17	25	29
Počet respondentov	222	170	233	240	190	212	240	203	176	166	204

Obrázok 2: Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov v roku 2018

2. VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU

2.1. OČAKÁVANÉ HOSPODÁRSKE VÝSLEDKY PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV (otázky č. 0.1 až 0.19)

Cieľom prvej časti prieskumu je zistiť **očakávania členov SOPK ohľadne ich vlastných hospodárskych výsledkov**. Odpovede na otázky č. 0.1 až 0.19, ktoré boli zamerané na jednotlivé ekonomické ukazovatele podnikateľských subjektov, v ktorých pôsobia respondenti, umožňovali získať základný prehľad o očakávaných výsledkoch ich hospodárenia. Prvá otázka pri každom jednotlivom ekonomickom ukazovateli bola smerovaná na výsledky za rok 2018 pri porovnaní s rokom 2017 a ďalšia otázka na to, aké výsledky predpokladajú v roku 2019 pri porovnaní s rokom 2018.

Respondenti mali pri otázkach č. 0.1 až 0.15 a 0.17 zhodnotiť vývoj ukazovateľov hospodárenia zaradením do jednej z troch skupín:

- *zvýši sa*
- *ostane rovnaký*
- *zniží sa*

Len pri otázke č. 0.16 boli k dispozícii iba dve odpovede – áno / nie. Pri otázkach č. 0.18 a 0.19 bolo preddefinovaných 8 možných odpovedí, respondenti si mohli vybrať najviac tri z nich. V **Tabuľke 2**, **Tabuľke 3** a **Tabuľke 4** sa použili údaje aj z prieskumu z roku 2017.

To, že boli k dispozícii údaje z prieskumu z rokov 2017 a 2018, umožnilo posudzovať odpovede účastníkov prieskumu z troch aspektov:

- a) Údaje z prieskumu z roku 2018 týkajúce sa predpokladaných ekonomických výsledkov v roku 2018 boli porovnané s obdobnými údajmi získanými pri prieskume v roku 2017. Takéto porovnanie nám umožňuje hodnotiť rozdiely v očakávaní vlastných ekonomických výsledkov v dvoch po sebe nasledujúcich rokoch (**Tabuľka 2**).
- b) Ďalší pohľad nám umožňuje porovnanie výsledkov prieskumu v roku 2018 o vývoji ekonomických ukazovateľov za tento rok s očakávaniami vlastných ekonomických výsledkov pre rok 2018 vyslovených v prieskume rok predtým, t. j. v roku 2017 (**Tabuľka 3**). Rozdiely v hodnotení jednotlivých ukazovateľov za jeden rok nám umožňujú odhadovať zmenu očakávaní respondentov v prípade výsledkov roka 2018.

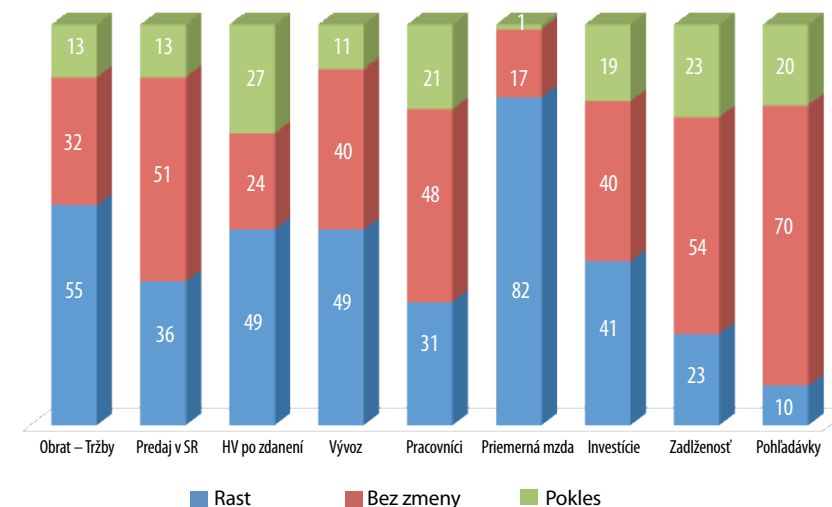
- c) Posledné porovnanie stavia vedľa seba výsledky prieskumu z roku 2017 o očakávaní vlastných výsledkov v nasledujúcom roku, čiže v roku 2018, s výsledkami prieskumu v roku 2018 o očakávaní ekonomických výsledkov pre rok 2019 (**Tabuľka 4**).

2.1.1. Očakávané výsledky podnikateľských subjektov v roku 2018 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13, 0.15 a 0.17)

Prostredníctvom odpovedí na otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13, 0.15 a 0.17 respondenti v prieskume vyjadrili očakávania ohľadne plnenia ekonomických ukazovateľov svojho hospodárenia v roku 2018. Ich očakávania sú v podobe percentuálneho podielu preferencií jednej z troch možností uvedené aj v pravej časti **Tabuľky 2**. Tieto údaje sú graficky znázornené na **Obrázku 3**.

Údaje z prieskumu z roku 2018 boli porovnané s údajmi získanými v roku 2017 (ľavá časť **Tabuľky 2**). V **Tabuľke 2** je tak vidieť pri porovnaní pravej a ľavej strany zmenu očakávaní vlastných výsledkov respondentov v dvoch po sebe nasledujúcich prieskumoch. Pre zvýšenie prehľadnosti sú v tabuľke zvýraznené podtlačou vždy najvyššie percentuálne podiely, čiže najviac prevažujúce trendy u každého hodnoteného ekonomického ukazovateľa, tak ako ich určili respondenti.

Obrázok 3: Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2018

Tabuľka 2: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2017 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2018

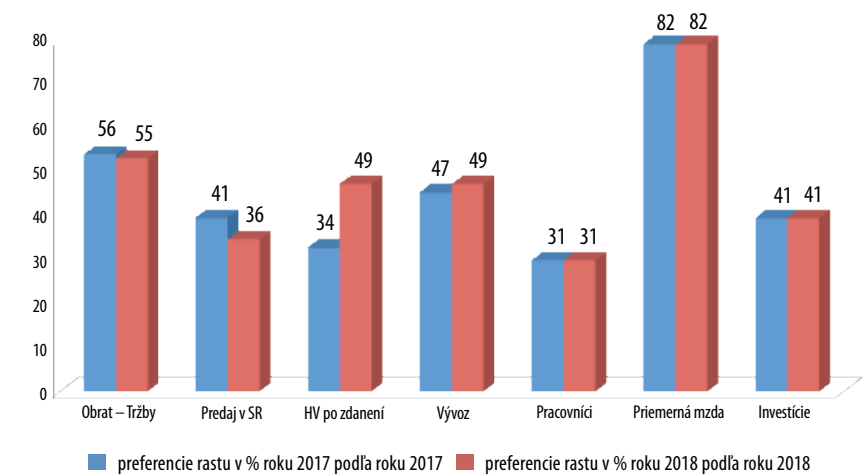
Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2017 podľa prieskumu v roku 2017			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2018		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	56	27	17	55	32	13
Predaj v SR	41	43	16	36	51	13
HV po zdanení	34	35	31	49	24	27
Vývoz	47	40	13	49	40	11
Pracovníci	31	51	18	31	48	21
Priemerná mzda	82	18	0	82	17	1
Investície	41	42	17	41	40	19
Zadlženosť	16	52	32	23	54	23
Pohľadávky	10	68	22	10	70	20

Z hľadiska rozloženia očakávania vlastných ekonomických výsledkov najväčšia časť respondentov predpokladala v dobe hodnotenia, t. j. tesne pred koncom roka 2018, prevažujúcu stagnáciu u štyroch ukazovateľov, prevažujúci rast u piatich ukazovateľov a pokles neprevažoval ani u jediného ukazovateľa. V roku 2017 väčšina respondentov očakávala najsilnejší rast u troch ukazovateľov, stagnácia dominovala u šiestich a pokles neprevažoval ani u jedného ukazovateľa. Výrazne optimistickjšie očakávania mali voči predošlému roku respondenti len pri ukazovateli „hospodársky výsledok po zdanení“. V roku 2018 bol u tohto ukazovateľa prírastok kladných očakávaní 15 % voči predchádzajúcemu prieskumu. Pri ostatných ukazovateľoch sa prírastok pozitívnych očakávaní pohyboval od -1 až po +5. Na **Obrázku 4** sú porovnané preferencie rastu jednotlivých ukazovateľov v rokoch 2017 a 2018. Na tomto obrázku nie sú z dôvodu zachovania prehľadnosti znázornené u ekonomických ukazovateľov percentuálne podiely odpovedí preferujúcich stagnáciu a pokles.

Pri vzájomnom porovnaní výsledkov to umožňuje vysloviť záver, že sa u respondentov prejavil len mierne pozitívnejší pohľad na vlastné podnikanie v roku 2018 ako v roku 2017.

Obrázok 4: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2017 podľa prieskumu v rokoch 2017 a v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2018

Tabuľka 3: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumov v rokoch 2017 a 2018

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2017			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2018		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	54	38	8	55	32	13
Predaj v SR	42	49	9	36	51	13
HV po zdanení	43	41	16	49	24	27
Vývoz	49	46	5	49	40	11
Pracovníci	31	58	11	31	48	21
Priemerná mzda	75	25	0	82	17	1
Investície	50	40	10	41	40	19

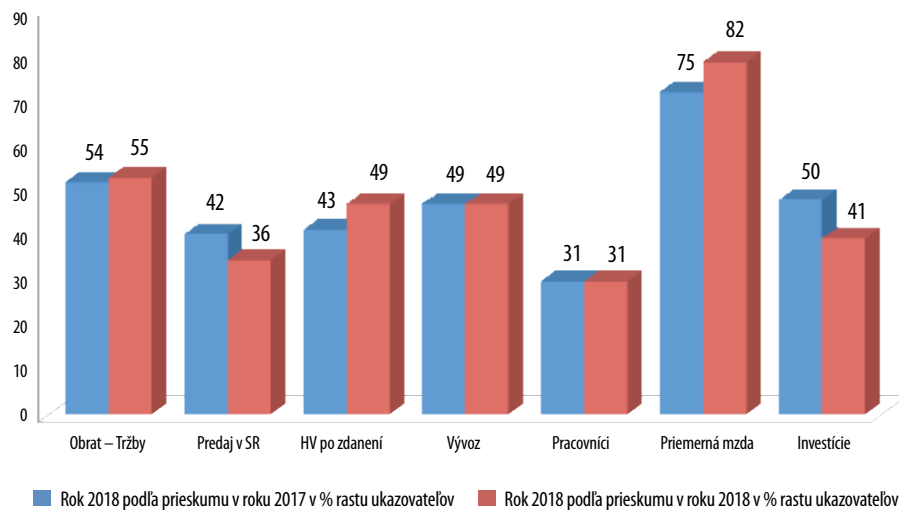
Údaje získané z prieskumu v roku 2017 ich umožňujú porovnať s hodnotením respondentov v roku 2018 a sledovať tak, nakoľko sa predikcia vlastných ekonomických výsledkov v roku 2017 pre nasledujúci rok zhoduje s očakávaniami tesne pred koncom roka, t. j. z prieskumu v roku 2018. V ľavej časti **Tabuľky 3** sú uvedené výsledky prieskumu z roku 2017, v pravej časti údaje získané v roku 2018.

Grafické znázornenie týchto údajov je na **Obrázku 5**, pričom sú opätovne zachytené pre prehľadnosť len percentuálne podiely respondentov očakávajúcich rast pri jednotlivých ukazovateľoch hospodárenia spoločností.

V roku 2017 účastníci prieskumu očakávali v nasledujúcom roku u piatich ukazovateľov rast a u dvoch zo siedmich ukazovateľov stagnáciu. V roku 2018 sa respondenti vyjadrili zhodne, rastové očakávania prevažujú tiež u piatich ukazovateľov, očakávania stagnácie prevažujú u dvoch. Je možné konštatovať, že v hodnotení respondentov nedošlo v priebehu jedného roka k väčšej zmene očakávaní. Svedčí o tom aj to, že zmena podielu odpovedí predpokladajúcich v roku 2018 rast ekonomických ukazovateľov sa v porovnaní s rokom 2017 pohybovala od -9 % po +7 %.

Obrázok 5: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumov v rokoch 2017 a 2018

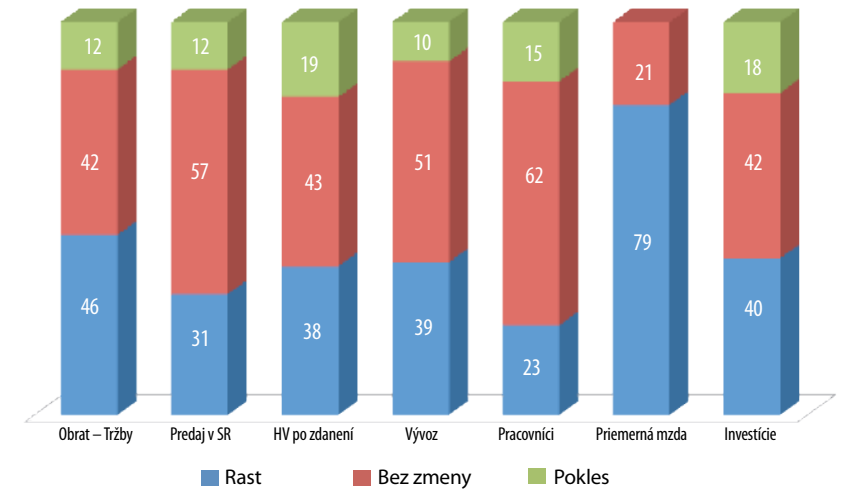
2.1.2. Očakávané výsledky vybraných ukazovateľov podnikateľských subjektov v roku 2019 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14 a 0.16)

V otázkach č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14 a 0.16 sa respondenti vyjadrovali k očakávaným hospodárskym výsledkom ich spoločností v roku 2019. Získané údaje sú graficky zobrazené na **Obrázku 6** a uvedené v pravej časti **Tabuľky 4**. Tieto údaje uvedené v tabuľke umožňujú získať predstavu o pohľade respondentov v roku 2018 na ekonomické perspektívy vlastného podnikania v nasledujúcom roku. V ľavej časti

tabuľky sú uvedené údaje z prieskumu konaného v roku 2017 prognózujúce vývoj vlastných ekonomických ukazovateľov v roku 2018. Porovnanie oboch častí tabuľky umožňuje spresniť pohľad na to, ako sa za rok zmenili očakávania podnikateľov smerom do budúcnosti.

Obrázok 6: Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2019

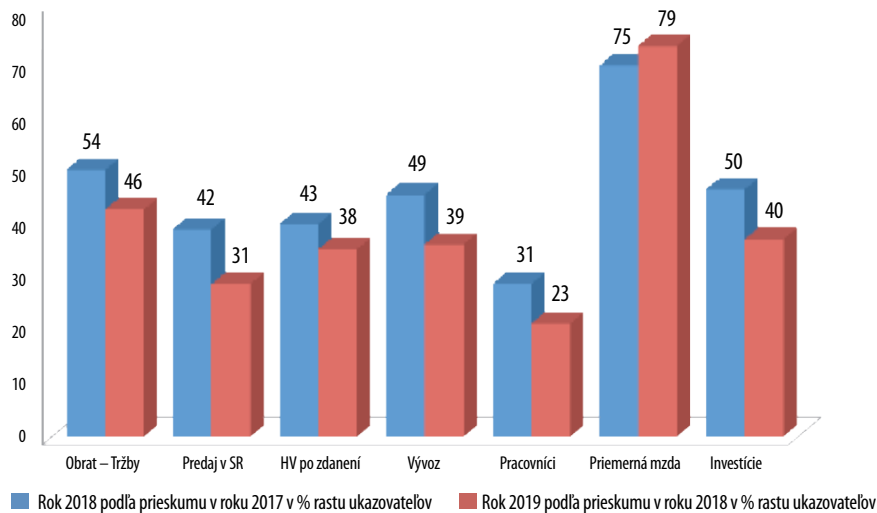
Tabuľka 4: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2019 podľa prieskumu v roku 2018

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2017			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2019 podľa prieskumu v roku 2018		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	54	38	8	46	42	12
Predaj v SR	42	49	9	31	57	12
HV po zdanení	43	41	16	38	43	19
Vývoz	49	46	5	39	51	10
Pracovníci	31	58	11	23	62	15
Priemerná mzda	75	25	0	79	21	0
Investície	50	40	10	40	42	18

Pri porovnaní zvýraznených plôch v **Tabuľke 4** je zrejmé, že respondenti prognózovali v roku 2018 vývoj ekonomických ukazovateľov pre rok 2019 výrazne pesimistickejšie ako v prieskume v roku 2017. Pre rok 2019 väčšina respondentov predpokladá primárne stagnáciu až u piatich ukazovateľov, len u dvoch predpokladá rast. Pri porovnaní údajov o očakávaníach účastníkov získaných v prieskumoch konaných v rokoch 2017 a 2018 pri prognózovaní vlastných výsledkov pre nasledujúci rok je vidieť, ako sa zmenili ich predstavy počas jedného roka. Na **Obrázku 7** sú graficky znázornené údaje z **Tabuľky 4**, pričom sú opätovne znázornené len podiely predpokladajúce rast ekonomických ukazovateľov. Rozdiely medzi obidvoma prieskumami pri percentuálnom podiele respondentov očakávajúcich zníženie rastu sa pohybujú od -5 % do -11 %. Len v prípade priemernej mzdy sa zvýšil podiel pozitívnych očakávaní pre rok 2019 o 4 %.

Obrázok 7: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2019 podľa prieskumu v roku 2018

2.1.3. Zadlženosť v roku 2018 a 2019 (otázky č. 0.15 a 0.16) a vývoj pohľadávok po lehote splatnosti (otázka č. 0.17)

Pri hodnotení odpovedí na otázku č. 0.15 treba zohľadniť skutočnosť, že zvýšené využívanie úverov môže byť dôsledkom podnikateľskej expanzie, avšak môže byť vyvolané aj negatívnymi príčinami, napr. dočasnými problémami v podnikaní.

V roku 2018 predpokladalo 23 % respondentov zvýšenie svojej zadlženosti, najväčší podiel, 54 % účastníkov, predpokladal jej ponechanie na úrovni roku 2017 a 23 % predpokladalo jej zníženie. Voči roku 2017 došlo k zvýšeniu podielu odpovedí predpokladajúcich väčšie úverové zaťaženie (zo 16 % na 23 %) a k zníženiu podielu odpovedí predpokladajúcich obmedzenie externého financovania (z 32 % na 23 %).

Nezmenenú úroveň využívania úverových zdrojov v roku 2017 predpokladalo až 63 % účastníkov prieskumu, v roku 2018 tento zámer malo 54 % respondentov.

O vyššom využití vonkajších zdrojov (otázka č. 0.16) v nasledujúcom roku (teda v roku 2019) uvažuje 35 % účastníkov ankety, v roku 2017 (pre rok 2018) tak uvažovalo 34 % respondentov. Vyššie využitie týchto zdrojov nepredpokladá 65 %, čo je len o 1 % viac ako v prieskume v roku 2017. Názor respondentov sa v priebehu roka prakticky nezmenil.

V roku 2018 zvýšenie objemu pohľadávok po lehote splatnosti (otázka č. 0.17) očakáva 10 % respondentov, takisto sa vyjadriло 10 % v roku 2017. Objem pohľadávok na rovnakej úrovni ako v roku 2017 očakáva 70 % respondentov. Pokles objemu pohľadávok predpokladá 20 % účastníkov (22 % v roku 2017).

2.1.4. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2009 – 2019

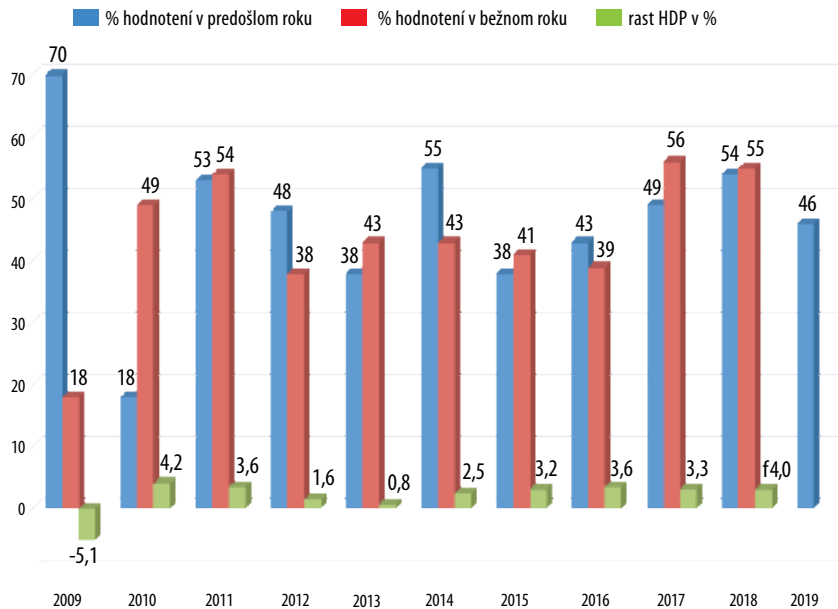
Získané údaje z každoročných prieskumov dovoľujú porovnať postoje účastníkov prieskumu v dlhodobom porovnaní. Vzhľadom na potrebu získania prehľadného zobrazenia bol do grafu vybratý len jeden ukazovateľ, a to „Obrat“. Na **Obrázku 8** je znázornený percentuálny podiel hodnotení očakávajúcich rast obratu od roku 2009 do roku 2019, pričom sú uvedené vedľa seba údaje získané rok predtým spolu s očakávanými výsledkami rastu obratu v hodnotenom roku. Znázornené je obdobie od roku 2009 do roku 2019. V grafe sú pre ilustráciu makroekonomického vývoja uvedené aj prírastky hrubého domáceho produktu slovenskej ekonomiky.

2.1.5. Vyhodnotenie rozhodujúcich vplyvov na ekonomické výsledky respondentov (otázky č. 0.18 a 0.19)

Pri stanovení rozhodujúcich vplyvov na vlastné výsledky mali respondenti možnosť v otázkach č. 0.18 a 0.19 (**202 a 197 odpovedí**) vybrať si tri z ôsmich preddefinovaných vonkajších vplyvov. V odpovedi na otázku č. 0.18 hodnotili účastníci prieskumu podľa ich názoru tri najzávažnejšie ekonomické vplyvy v roku 2018, v otázke č. 0.19 to isté pre rok 2019. Jednotlivé činitele boli podľa veľkosti percentuálneho

Obrázok 8: Podiel hodnotení (v %) predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2009 – 2019

podielu na celkovom počte odpovedí zoradené do poradia. Vyhodnotenie je uvedené v **Tabuľke 5**. Pre rok 2018 bol ako najzávažnejší činiteľ vybraný z uvedených 8 možností činiteľ „Náklady na pracovnú silu“ (59 %) nasledovaný „Zahraničným dopytom“ (55 %) a „Domácom dopytom“ (51 %). V prieskume v roku 2017 najväčší vplyv na vlastné výsledky mal „Domáci dopyt“ a až na treťom mieste sa umiestnili „Náklady na pracovnú silu“. Podľa respondentov v prieskume najväčší dopad na ekonomické výsledky v roku 2019 bude mať „Zahraničný dopyt“ (57 %), „Náklady na pracovnú silu“ (53 %) a „Domáci dopyt“ (51 %). Výsledky v tejto časti prieskumu boli v rokoch 2017 a 2018 u umiestnení na prvých troch miestach zhodné. Ako najmenej významný vplyv respondenti označili pri odpovediach na obe otázky výmenný kurz eura. Tento vplyv bol ako najmenej významný vyhodnotený aj v rokoch 2016 a 2017.

Tabuľka 5: Poradie vplyvov s najväčšími dopadmi na ekonomické výsledky spoločností v rokoch 2018 a 2019

	Poradie	Názov	Podiel odpovedí v %
2018	1	Náklady na pracovnú silu	59
	2	Zahraničný dopyt	55
	3	Domáci dopyt	51
	4	Ceny energií a surovín	32
	5	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	30
	6	Opatrenia hospodárskej politiky	21
	7	Vlastná finančná situácia	14
	8	Výmenný kurz eura	5
2019	1	Zahraničný dopyt	57
	2	Náklady na pracovnú silu	53
	3	Domáci dopyt	51
	4	Ceny energií a surovín	43
	5	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	31
	6	Opatrenia hospodárskej politiky	27
	7	Vlastná finančná situácia	11
	8	Výmenný kurz eura	5

Predbežné závery:

1. Pri porovnaní očakávaní respondentov ohľadom vlastných ekonomických výsledkov za rok 2018 s výsledkami prieskumu konaného v roku 2017 vyznievajú výsledky prieskumu mierne optimistické. Aj keď rastové očakávania prevažujú u vyššieho počtu ukazovateľov, percentuálne podiely medziročných prírastkov predpokladajúcich rast sú minimálne.
2. Prakticky zhodne hodnotia respondenti aj svoje predpokladané výsledky v roku 2018 pred koncom tohto roka v porovnaní s tým, ako ich prognózovali v roku 2017.
3. Pohľad na vlastné ekonomické výsledky v nasledujúcom roku je podľa prieskumu v roku 2018 pesimistickejší ako rok predtým. Rast prevažuje v ich očakávaniach len u dvoch ukazovateľov – „Obrat“ a „Priemerná mzda“, pri predchádzajúcom prieskume v roku 2017 prevažoval u piatich ukazovateľoch.

4. Poradie činiteľov, ktoré majú najväčší dopad na podnikanie, sa v roku 2018 na prvých troch miestach voči predchádzajúcemu prieskumu zmenilo, najväčšie dopady na vlastné výsledky majú náklady na pracovnú silu, nasledované zahraničným dopytom a domácim dopytom. V roku 2018 respondenti predpokladajú pre rok 2019 poradie vplyvov zhodne ako v roku 2017 pre rok 2018, t. j. za najdôležitejší považujú zahraničný dopyt.

2.2. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky č. 0.20 až 0.27)

Podnikateľské prostredie na Slovensku sa hodnotilo rovnakým spôsobom počas posledných rokov, pričom respondentom bolo položených osem otázok. Podnikateľské prostredie bolo posudzované v troch oblastiach:

1. Hodnotenie podnikateľského prostredia v roku 2018 a očakávanie pre rok 2019
2. Pohľad na hospodársku politiku vlády SR a návrh opatrení na zlepšenie hospodárskej politiky vlády SR
3. Vyhodnotenie poradia jednotlivých rizík pre podnikateľskú činnosť

2.2.1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.20 a 0.21)

V odpovedi na prvú otázku č. 0.20 hodnotili respondenti (**199 odpovedí**) celkové podnikateľské prostredie v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017. Účastníci prieskumu mali možnosť vyjadriť svoj názor tromi rôznymi výrokmi:

- priaznivé
- zostávajúce na rovnakej úrovni
- nepriaznivé

Aj v otázke č. 0.21 (201 účastníkov) účastníci prieskumu mali možnosť vyjadriť obdobne svoj názor na to, ako bude vyzeráť podnikateľské prostredie na Slovensku v roku 2019.

Pri odpovedi na otázku č. 0.20 len 7 % respondentov hodnotilo podnikateľské prostredie v roku 2018 ako priaznivé, čo je mierne zhoršenie o 1 % voči roku 2017. Ako nepriaznivé ho hodnotilo 34 %, čo je voči roku 2017 vzrast negatívnych odpovedí tiež o 1 %. Až 59 % respondentov sa domnieva, že bolo stagnujúce, čo je presne taký údaj ako

v roku 2017. Je tak možné konštatovať, že v medziročnom porovnaní nedošlo k zmene vnímania prostredia pre podnikanie.

V roku 2019 očakáva priaznivejšie prostredie pre podnikanie 6 % respondentov, nepriaznivejšie 28 %. V roku 2017 to bolo 14 % a 28 %. Pohľad respondentov na rok 2019 v porovnaní s prieskumom v roku 2017 je pesimistickejší.

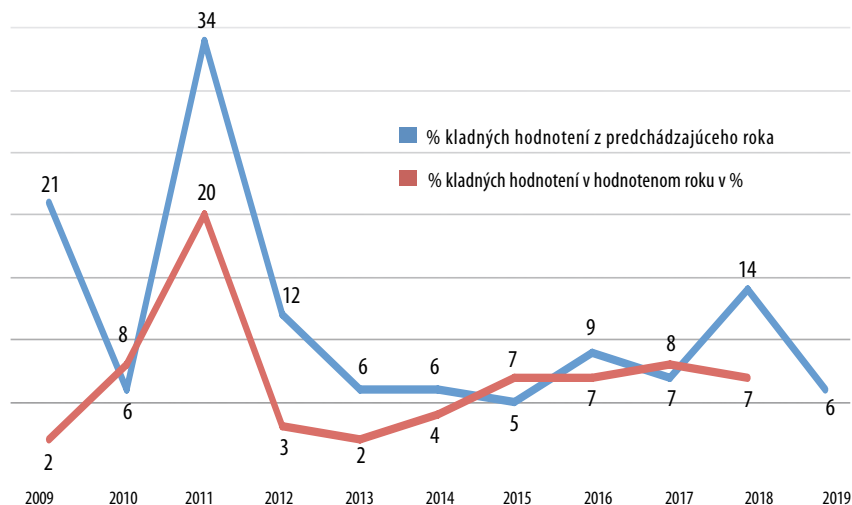
V **Tabuľke 6** sú uvedené podiely jednotlivých odpovedí charakterizujúcich vnímanie podnikateľského prostredia od roku 2009 do roku 2019. Dlhodobu výrazne prevažujú hodnotenia považujúce prostredie za stagnujúce alebo nepriaznivé.

Tabuľka 6: Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2009 – 2018

Obdobie prieskumu vnímania podnikateľského prostredia	Vnímanie podnikateľského prostredia v % respondentov ako:		
	Priaznivé	Stagnujúce	Nepriaznivé
Prieskum v 2008 aké bude v 2009	21	54	25
Prieskum v 2009 aké je v 2009	2	27	71
Prieskum v 2009 aké bude v 2010	6	59	35
Prieskum v 2010 aké je v 2010	8	56	36
Prieskum v 2010 aké bude v 2011	34	38	28
Prieskum v 2011 aké je v 2011	20	55	25
Prieskum v 2011 aké bude v 2012	12	59	29
Prieskum v 2012 aké je v 2012	3	47	50
Prieskum v 2012 aké bude v 2013	6	26	68
Prieskum v 2013 aké je v 2013	2	42	56
Prieskum v 2013 aké bude v 2014	6	57	37
Prieskum v 2014 aké je v 2014	4	43	53
Prieskum v 2014 aké bude v 2015	5	54	41
Prieskum v 2015 aké je v 2015	7	56	37
Prieskum v 2015 aké bude v 2016	8	62	30
Prieskum v 2016 aké je v 2016	7	54	39
Prieskum v 2016 aké bude v 2017	7	61	32
Prieskum v 2017 aké je v 2017	8	59	33
Prieskum v 2017 aké bude v 2018	14	58	28
Prieskum v 2018 aké je v 2018	7	59	34
Prieskum v 2018 aké bude v 2019	6	66	28

Obrázok 9: Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2009 – 2019

Obrázok 9, ktorý využíva údaje z Tabuľky 6, znázorňuje vnímanie podnikateľského prostredia od roku 2009 do roku 2019, pričom sú pre prehľadnosť na rozdiel od tabuľky vyobrazené len percentuálne podiely priaznivého hodnotenia podnikateľského prostredia v konkrétnom roku a aj očakávania priaznivých podmienok na nasledujúci rok z toho istého prieskumu. Z uvedeného obrázku je zrejмый dlhodobý trend predpokladať vo väčšom podiele vždy lepšie podmienky na nasledujúci rok ako v práve prebiehajúcom roku.

Predbežné závery:

1. Podnikateľské prostredie v roku 2018 podľa 59 % hodnotení respondentov stagnovalo, len 7 % ho hodnotilo ako priaznivé. Tento podiel odpovedí hodnotiacich prostredie na podnikanie v roku 2018 bol až na minimálne rozdiely takmer rovnaký ako v roku 2017, čiže pohľad členov Komory sa v priebehu roka takmer nezmenil.
2. Očakávania účastníkov prieskumu ohľadne podnikateľského prostredia pre rok 2019 sú pesimistickejšie v porovnaní s výsledkami predchádzajúceho prieskumu.

2.2.2. Hospodárska politika vlády SR (otázky č. 0.22 až 0.24)

V odpovedi na obidve dlhodobo zaradené otázky „Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády?“ a „Považujete komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora za pozitívnu?“ mohli respondenti (204 odpovedí) zvoliť jednu zo štyroch možností:

- pozitívne
- neutrálne
- negatívne
- neviem posúdiť

Otázka č. 0.24 bola do prieskumu zaradená od roku 2014. Bola to reakcia na široko diskutované spôsoby riešenia krízy eurozóny a tiež poskytovala možnosť štyroch rôznych hodnotení:

- áno
- áno, za podmienok garantujúcich návratnosť pôžičky
- nie
- neviem

Hospodársku politiku vlády SR hodnotilo v roku 2018 pozitívne 3,43 % respondentov (mierne zhoršenie posudzovania voči roku 2017), neutrálne 35,78 % a záporne 49,51 % a nevedelo posúdiť 11,28 %. Hodnotenie je možné označiť za veľmi blízke

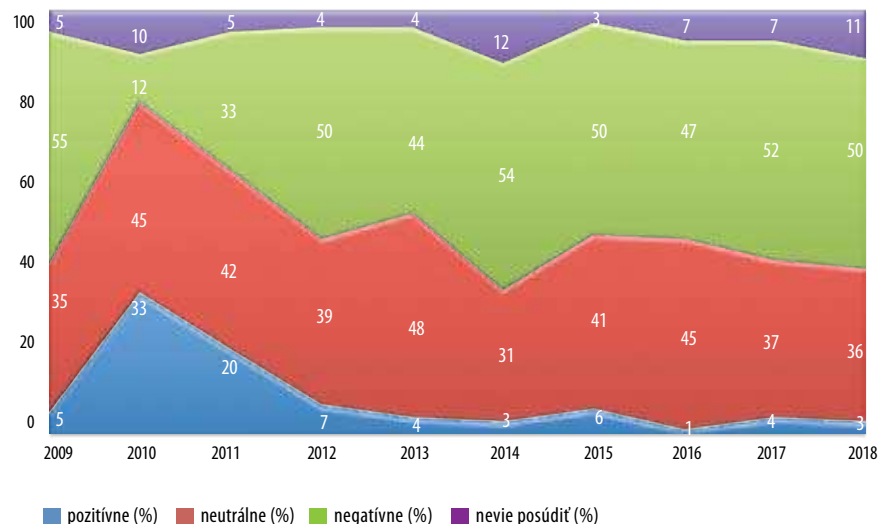
Tabuľka 7: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2009 – 2018

Rok hodnotenia	Podiel odpovedí v %:			
	pozitívne	neutrálne	negatívne	nevie posúdiť
2009	5	35	55	5
2010	33	45	12	10
2011	20	42	33	5
2012	7	39	50	4
2013	4	48	44	4
2014	3	31	54	12
2015	6	41	50	3
2016	1	45	47	7
2017	4	37	52	7
2018	3	36	50	11

s odpoveďami na tú istú otázku v prieskume v roku 2017. Od roku 2014 najväčší podiel respondentov hodnotil hospodársku politiku vlády vždy negatívne, druhý najväčší podiel pripadol neutrálnemu hodnoteniu. V **Tabuľke 7** je uvedené hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2009 až 2018. Údaje z tabuľky sú zobrazené na **Obrázku 10**. Výsledky roku 2018 potvrdzujú, že s určitým zjednodušením je možné vyvodiť záver, že hodnotenie hospodárskej politiky vlády sa od roku 2012 menilo len minimálne.

Obrázok 10: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2009 – 2018

Pri otázke č. 0.23 respondenti hodnotili komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora (**204 odpovedí**). Za pozitívnu ju považuje 6 %, čo je mierny nárast voči roku 2017. Takmer zhodne ako pred rokom ju považuje 32 % za neutrálnu, 44 % za negatívnu a 18 % ju nevedelo posúdiť. Obdobne ako pri hodnotení hospodárskej politiky vlády na **Obrázku 11** sú uvedené hodnotenia komunikácie vlády s inštitúciami podnikateľského sektora od roku 2010 do roku 2018. Pri vyhodnotení tohto obrázku, je možné hovoriť o určitej stabilite názorov členov SOPK od hodnotenia v roku 2015.

Pri ďalšej otázke č. 0.24 (**203 odpovedí**) sa zisťoval názor respondentov na to, či sa Slovenská republika má finančne podieľať na riešení zadlženia niektorých štátov patriacich do eurozóny. V roku 2018 kladne odpovedalo na túto otázku 10 % respondentov, čo je o 4 % viac ako v roku 2017. Rovnako ako v roku 2017, výrazne najväčší podiel odpovedí preferoval postup predpokladajúci poskytnutie pôžičky za podmienok garantujúcich

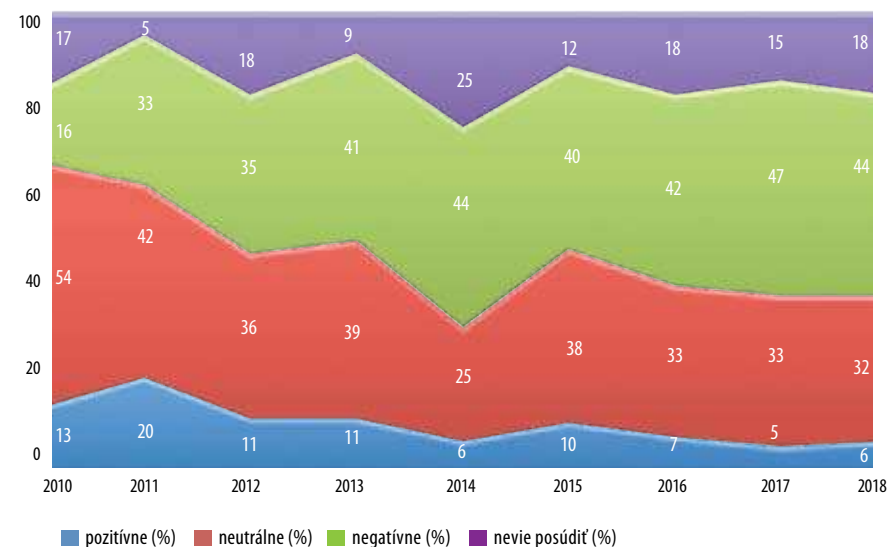

jej návratnosť, s čím súhlasilo až 65 % účastníkov prieskumu, čo je o 1 % viac ako v roku 2017. S angažovaním sa Slovenska nesúhlasilo 12 % (22 % v roku 2017). Dlhodobou podporou myšlienky poskytnutia zdrojov spojená s ich návratnosťou zastabilizovala ako výrazne väčšinový názor.

Tabuľka 8: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2018

Rok hodnotenia	Podiel odpovedí v %:			
	pozitívne	neutrálne	negatívne	nevie posúdiť
2010	13	54	16	17
2011	20	42	33	5
2012	11	36	35	18
2013	11	39	41	9
2014	6	25	44	25
2015	10	38	40	12
2016	7	33	42	18
2017	5	33	47	15
2018	6	32	44	18

Obrázok 11: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2018

Predbežné závery:

1. *Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR sa v porovnaní s rokom 2017 zmenilo len veľmi mierne, stále najväčší podiel respondentov, prakticky polovica, ju hodnotí negatívne. Podiel priaznivých hodnotení sa nezmenil, dlhodobo zostáva na nízkej úrovni.*
2. *Pri hodnotení komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v roku 2018 došlo v medzročnom porovnaní len k minimálnym zmenám. Dlhodobo je najväčší podiel negatívnych hodnotení, aj keď v roku 2018 ich podiel mierne klesol.*
3. *V roku 2018 takmer 65 % respondentov podporilo podieľanie sa na pomoci pri riešení zadĺženia niektorých členov eurozóny pri podmienke návratnosti zdrojov. Podiel týchto odpovedí je dlhodobo stabilný.*

2.2.3. Návrhy opatrení pre vládu SR (otázka č. 0.25)

V tejto časti prieskumu sa očakávala aktívna účasť, a to definovaním námetov pre vládu SR vedúcich k zlepšeniu podnikateľského prostredia. Pri zodpovedaní otázky č. 0.25 (**131 odpovedí**) mohli respondenti navrhnúť najviac tri opatrenia. Jednotlivé návrhy pri spracovaní odpovedí boli podľa svojho zamerania zaradené do jednotlivých skupín. Návrhy, ktoré mali všeobecný charakter, boli zaradené podľa najviac zdôrazneného príznaku.

Návrhy opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia pre vládu boli rozdelené do týchto okruhov:

- **Zníženie daňového a odvodového zaťaženia podnikateľov** (98 námetov)
 - znížiť daňové zaťaženie
 - znížiť odvodové zaťaženie
 - znížiť DPH
 - zrušiť osobitný odvod 2,5 %
 - zjednodušiť daňový systém a príslušnú legislatívu
 - zaviesť rovnú daň
 - odpolitizovať daňové úrady
 - dôslednejšie brániť podvodom s DPH
- **Zníženie administratívnej náročnosti pri podnikaní** (86 námetov)
 - realizovať elektronizáciu verejnej správy
 - sústavne vyvíjať tlak na zníženie korupcie

- razantne znížiť rozsah administratívnych povinností
- rešpektovať pripomienky a názory podnikateľského sektora
- zvýšiť podporu vedy a výskumu zvýšením daňových odpočtov
- zmeniť správanie sa štátneho aparátu voči podnikateľskému sektoru

● **Trh práce a zamestnávanie** (29 námetov)

- podporovať vstup pracovníkov z tretích krajín, odburokratizovať celý proces
- zrušiť minimálnu mzdu
- obmedziť zasahovanie štátu do mzdovej politiky zamestnávateľov
- viazať zvyšovanie minimálnej mzdy na zvyšovanie príjmov v spoločnosti

● **Podpora domáceho podnikateľského sektora** (22 námetov)

- chrániť domácich výrobcov pred nelegálnymi dovozmi z tretích krajín
- podporiť export malých a stredných firiem
- podporovať start-up spoločnosti
- zlepšiť dostupnosť zdrojov Európskej únie pre malých a stredných podnikateľov
- uplatňovať zásadu – rovnaké podmienky pre domáce aj zahraničné firmy
- nevyžadovať duplicitné informácie od podnikateľov a využiť informácie, ktoré má k dispozícii štátna správa
- zjednodušiť pravidlá pre podnikanie, obzvlášť pre malé a stredné podniky
- zjednodušiť a zrýchliť stavebné konanie

● **Vzdelávanie** (8 námetov)

- prehĺbiť účinnosť duálneho vzdelávania
- zásadne zmeniť stav vo vysokoškolskom vzdelávaní, ktorý generuje nesúlad s potrebami trhu práce

● **Skvalitnenie legislatívy** (7 námetov)

- stabilizovať právny rámec pre podnikanie
- zjednodušiť legislatívu pre podnikanie

● **Zabrániť štátnym zásahom v súkromnej sfére** (5 námetov)

- zastaviť realizáciu sociálnych opatrení, ktoré štát prenáša nákladovo na podnikateľskú sféru
- upraviť zákonom maximálnu hranicu splatnosti pohľadávok

● **Problematika málo rozvinutých regiónov** (4 námetov)

- riešiť infraštruktúru v málo rozvinutých regiónoch

Ďalšie navrhované opatrenia boli uvádzané iba jednotlivo, prípadne v úplne všeobecnej rovine.

Opatrenia vlády zhoršujúce podnikateľské prostredie podľa respondentov (otázka č. 0.26)

Táto otázka dávala respondentom možnosť vyjadriť svoj názor na opatrenia prijaté vládou, ktoré mali negatívny dopad na podnikanie. (125 odpovedí). Rovnako ako v predošlej otázke mali respondenti možnosť určiť najviac tri opatrenia s najnegatívnejším dopadom na podnikanie. V prieskume boli najviac uvádzané nasledujúce opatrenia vlády SR:

- opatrenia majúce dopad na pracovný trh zahrňujúce neadekvátne zvyšovanie minimálnej mzdy, zvýšenie mzdových príplatkov, rekreačné poukazy, obmedziť počet štátnych sviatkov, administratívne zábrany zamestnávania cudzincov (101 námetov)
- zvyšovanie daňového a odvodového zaťaženia, osobitne odvodového, sústavné zavádzanie nových typov zdanenia, nesystémovosť sociálnych balíčkov (66 námetov)
- zvyšovanie administratívnej záťaže podnikania, nárast byrokracie, GDPR, náklady na pokladnice prepojené na finančné riaditeľstvo (36 námetov)
- nestabilná a komplikovaná legislatíva, jej časté zmeny (17 námetov)
- zvyšovanie ceny energií (14 námetov)
- nízka vymáhateľnosť práva vo všeobecnosti (9 námetov)
- nedostatočná snaha sprehľadniť využívanie zdrojov Európskej únie (5 námetov)

Ďalej boli uvedené – neexistujúca vízia budúcnosti SR • nedostatočné reformné úsilie • nepripravenosť na štrukturálne zmeny prebiehajúce vo svete • nezáujem dynamizovať agro sektor.

Predbežné závery:

1. Aj v roku 2018 navrhované opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia majú rovnaký charakter ako pri predchádzajúcich prieskumoch. Dotýkajú sa daňového a odvodového zaťaženia, zlepšenia podmienok pre domáce podnikateľské subjekty a zníženia administratívnej náročnosti podnikania. Výraznejšie ako v minulosti sa opatrenia dotýkajú trhu práce.

2. Obdobne za najviac zťažujúce opatrenia aj v roku 2018 považujú kroky, ktoré podľa podnikateľského sektora viedli k zhoršeniu podmienok na pracovnom trhu, k zvyšovaniu daňového a odvodového zaťaženia a kroky majúce za následok zvýšenie administratívneho zaťaženia.

2.2.4. Riziká pre podnikateľskú činnosť (otázka č. 0.27) (186 odpovedí)

Cieľom tejto otázky bolo identifikovať najväčšie riziká pre podnikanie z pohľadu samotných podnikateľských subjektov. Pre respondentov bolo pripravených 16 zadaných rizík, ktorým stanovovali podľa vlastného uváženia stupne rizika. Každému zo 16 stanovených rizík bolo možné prideliť jeden z troch stupňov dôležitosti:

- vysoký
- mierny
- nemá vplyv

Pri vyhodnotení odpovedí bolo získané poradie podľa najväčšieho počtu odpovedí zaraďujúcich hodnotené riziko do skupiny s vysokým stupňom dôležitosti rizika. Takto získané výsledky za rok 2018 boli zoradené do **Tabuľky 9**.

Ako najvyššie riziko pre podnikateľskú činnosť bola vyhodnotená „Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“ s počtom 147 umiestnení v stĺpci vysoký stupeň dôležitosti, na druhé miesto sa so 134 umiestneniami dostal „Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily“. Na treťom mieste sa umiestnil „Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní“ so 112 umiestneniami. Poradie ostatných rizík je uvedené v **Tabuľke 9**. V stĺpčeku v stupni dôležitosti „Nemá vplyv“ ako činiteľ, ktorý má najnižší vplyv na podnikanie, boli vyhodnotené „Sociálne nepokoje“.

Najvýraznejšou zmenou v porovnaní s hodnotením v roku 2017 bol posun rizika „Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní“ z piateho na tretie miesto.

V **Tabuľke 10** je uvedené porovnanie poradia rizík pre podnikateľskú činnosť v časovom horizonte rokov 2009 až 2018. Údaje v tabuľke umožňujú identifikovať dlhodobu vnímanú riziká pre podnikanie. Z dôvodu zachovania prehľadnosti bolo do tabuľky zaradených z celkom 16 len 9 rizík posudzovaných dlhodobu ako najvyššie.

V uvedenom časovom horizonte 10 rokov je považované za najväčšie riziko vysoké daňové a odvodové zaťaženie, ktoré je vyhodnotenú ako najväčšie každoročne od roku 2012. Nasledované je nízkou vymáhateľnosťou práva a klientelizmom a korupciou pri verejnom obstarávaní.

Tabuľka 9: Odpovede podľa stupňa dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2018

Poradie podľa zaradenia do stupňa dôležitosti vysoký	Názov rizika	Počet odpovedí v stupni dôležitosti		
		Vysoký	Mierny	Nemá vplyv
1	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	147	36	6
2	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	134	52	8
3	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	112	47	26
4	Nízka vymáhateľnosť práva	111	60	16
5	Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	107	60	15
6	Rast cien vstupov, najmä cien energií	107	68	11
7	Pokles domáceho dopytu	91	79	16
8	Tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	88	86	10
9	Nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	80	67	32
10	Legislatívne požiadavky zo strany EÚ	66	87	28
11	Nepružný, byrokratický postup EÚ inštitúcií	40	96	36
12	Politika odborov	37	91	52
13	Kurzová pozícia eura k doláru a iným menám	32	100	50
14	Vysoké úrokové miery	32	94	55
15	Sociálne nepokoje	19	77	82
16	Činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	14	114	50

Tabuľka 10: Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2009 – 2018

Názov rizika	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Súčet umiestnení 2009-2018	Súčet umiestnení 2016-2018
Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	2	4	5	1	1	1	1	1	1	1	18	3
Nízka vymáhateľnosť práva	4	2	2	2	2	2	2	2	3	4	25	9
Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	3	3	1	5	3	3	4	3	5	3	33	11
Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	5	6	3	3	7	5	3	5	4	5	46	14
Pokles domáceho dopytu	6	10	7	4	5	7	5	6	8	7	65	21
Rast cien vstupov, najmä energií	11	7	5	6	6	8	7	8	6	6	70	20
Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	10	13	8	9	10	9	8	4	2	2	75	8
Vysoké úrokové miery	15	12	11	12	12	14	16	12	13	14	131	39
Politika odborov	16	15	14	13	14	12	14	14	12	12	136	38

Predbežný záver:

1. Aj tohtoročný prieskum potvrdil, že ako najväčšie riziko pre podnikanie je vnímané vysoké daňové a odvodové zaťaženie. Ako druhé najdôležitejšie riziko respondenti vyhodnotili nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Tento hodnotila podnikateľská sféra ako vysoké riziko aj v roku 2017, keď bol na 2. mieste.

2.3. VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH ZDROJOV EURÓPSKEJ ÚNIE (otázky č. 0.28 až 0.31)

Skupina otázok č. **0.28 až 0.31** bola zameraná na získanie prehľadu o pohľade respondentov na využívanie zdrojov Európskej únie, a to zistenie záujmu podnikateľskej sféry o využívanie eurofondov, zistenie znalostí o nich a hodnotenie transparentnosti procesu ich rozdeľovania. Výsledky za rok 2018 sú následne porovnané s výsledkami prieskumu v rokoch 2009 až 2017.

V otázke č. 0.28 (**194 odpovedí**) sa zisťoval potenciálny záujem respondentov o využívanie zdrojov Európskej únie. Respondenti mali voľbu na odpoveď medzi dvoma možnosťami *áno / nie*. Tieto odpovede sú v **Tabuľke 11** priradené k percentuálnym podielom odpovedí na túto otázku od roku 2009. V roku 2018 záujem o využívanie eurofondov prejavil o 1 % vyšší podiel respondentov ako v roku 2017, t. j. 39 %. Uvedený záujem zostáva prakticky na tej istej úrovni od roku 2016.

Tabuľka 11: Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2009 – 2018

Otázky	Podiel odpovedí v %																			
	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie
Bude vaša spoločnosť využívať štrukturálne fondy EÚ i v ďalšom období?	55	45	46	54	42	58	47	53	50	50	46	54	41	59	37	63	38	62	39	61
Máte dostatok relevantných informácií o využívaní fondov EÚ?	65	35	57	43	33	67	60	40	54	46	54	46	62	38	59	41	66	34	61	39
Predpokladáte, že celý proces využívania fondov EÚ bude transparentný?	24	76	19	81	n	n	27	73	20	80	14	86	25	75	24	76	23	77	18	82

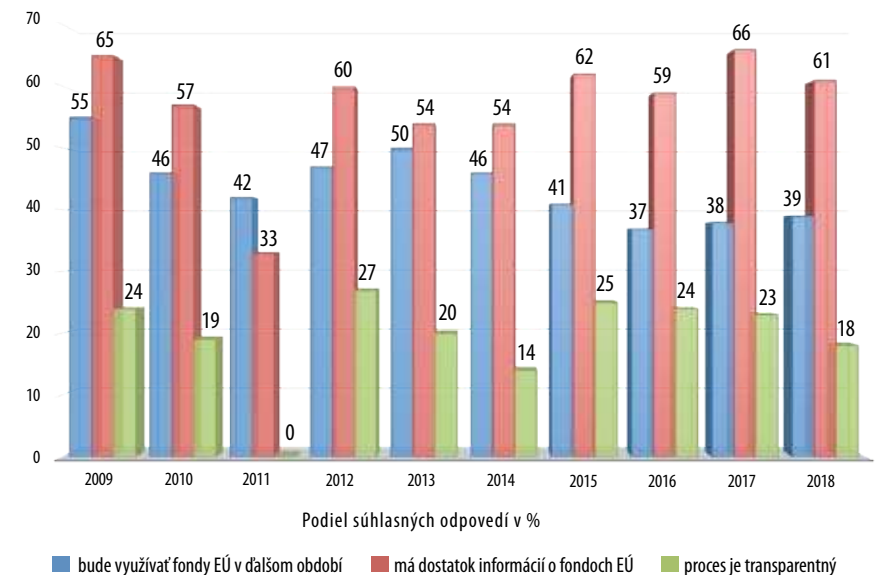
Odpoveď na otázku č. 0.29 (**193 odpovedí**), ktorej cieľom bolo zistiť, či majú podnikatelia dostatok informácií o využívaní zdrojov Európskej únie, mohli respondenti zvoliť tiež v štruktúre *áno / nie*. Podiel pozitívnych odpovedí mierne klesol voči roku 2017 o 5 % na 61 %. Aj napriek tomu z dlhodobého hľadiska zostáva podľa výsledkov prieskumu informovanosť respondentov o získavaní zdrojov Európskej únie na pomerne dobrej úrovni.

Na otázku č. 0.30 (**194 odpovedí**), v ktorej sa respondenti mali vyjadriť, či považujú proces využívania zdrojov Európskej únie za transparentný, mohli voľiť kladnú alebo zápornú odpoveď. Proces získavania eurofondov hodnotilo ako transparentný len 18 % účastníkov, čo je o 5 % nižší podiel ako v roku 2017. Uvedený podiel kladných odpovedí z dlhodobého pohľadu signalizuje väčšiu až nadpriemernú nedôveru k celému procesu.

Na otázku č. 0.31 (**196 odpovedí**) o tom, ako sú respondenti informovaní o podmienkach čerpania štátnej pomoci zo zdrojov Európskej únie v novom programovom období na roky 2014 – 2020, bolo možné odpovedať tromi spôsobmi:

- veľmi dobre
- dobre
- nedostatočne

Obrázok 12: Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2009 – 2018

Aj keď sa 8 % respondentov vyjadrilo, že sú o podmienkach čerpania zdrojov Európskej únie informovaní veľmi dobre, čo je o 3 % viac respondentov ako v roku 2017, najvyšší podiel účastníkov – 47 % – sa považuje za nedostatočne informovaných, čo je výrazný nárast voči roku 2017.

Percentuálny podiel pozitívnych odpovedí na otázky č. 0.28 až 0.30 v rokoch 2009 až 2018 je graficky znázornený na **Obrázku 12**.

Predbežné závery:

- 1.** Úroveň záujmu o využívanie zdrojov Európskej únie sa pri prieskume v roku 2018 voči výsledkom v predchádzajúcich troch rokoch prakticky nezmenila. Dôvera v transparentnosť celého procesu prideľovania zdrojov je naďalej na nízkej úrovni.
- 2.** Pri hodnotení dostatku informácií o využívaní zdrojov Európskej únie v novom programovom období počet kladných odpovedí mierne vzrástol.

ZÁVERY

- 1.** Pri porovnaní očakávaní respondentov ohľadom vlastných ekonomických výsledkov za rok 2018 s výsledkami prieskumu konaného v roku 2017 vyznievajú výsledky prieskumu mierne optimistické. Aj keď rastové očakávania prevažujú u vyššieho počtu ukazovateľov, percentuálne podiely medziročných prírastkov odpovedí predpokladajúcich rast sú minimálne.
- 2.** Prakticky zhodne hodnotia respondenti aj svoje predpokladané výsledky roka 2018 v porovnaní s tým, ako ich prognózovali v predošlom prieskume v roku 2017.
- 3.** Pohľad na vlastné ekonomické výsledky v nasledujúcom roku je podľa prieskumu v roku 2018 pesimistickejší ako rok predtým. Rast prevažuje v ich očakávaniach len u dvoch ukazovateľov – „Obrat“ a „Priemerná mzda“, pri predchádzajúcom prieskume v roku 2017 prevažoval u piatich ukazovateľov.
- 4.** Poradie činiteľov, ktoré majú najväčší dopad na podnikanie, sa v roku 2018 na prvých troch miestach voči predchádzajúcemu prieskumu zmenilo, najväčšie dopady na vlastné výsledky majú náklady na pracovnú silu, nasledované zahraničným dopytom a domácim dopytom.

- 5.** Podnikateľské prostredie v roku 2018 podľa väčšiny hodnotení respondentov stagnovalo, len 7 % ho hodnotilo ako priaznivé. Očakávania účastníkov prieskumu ohľadne podnikateľského prostredia pre rok 2019 sú pesimistickejšie v porovnaní s výsledkami predchádzajúceho prieskumu.
- 6.** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR sa v porovnaní s rokom 2017 zmenilo len veľmi mierne, stále najväčší podiel respondentov, prakticky polovica, ju hodnotí negatívne. Podiel priaznivých hodnotení sa nezmenil, dlhodobo zostáva na nízkej úrovni. Obdobne pri hodnotení komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v roku 2018 došlo v medziročnom porovnaní len k minimálnym zmenám.
- 7.** V roku 2018 takmer 65 % respondentov podporilo podieľanie sa na pomoci pri riešení zadlženia niektorých členov eurozóny pri podmienke návratnosti zdrojov. Podiel týchto odpovedí je dlhodobo stabilný.
- 8.** Aj v roku 2018 navrhované opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia majú rovnaký charakter ako pri predchádzajúcich prieskumoch. Dotýkajú sa daňového a odvodového zaťaženia, zlepšenia podmienok pre domáce podnikateľské subjekty a zníženia administratívnej náročnosti podnikania. Výraznejšie ako v minulosti sa opatrenia dotýkajú trhu práce.
- 9.** Obdobne za najviac zaťažujúce opatrenia aj v roku 2018 považujú kroky, ktoré podľa podnikateľského sektora viedli k zhoršeniu podmienok na pracovnom trhu, k zvyšovaniu daňového a odvodového zaťaženia a kroky majúce za následok zvýšenie administratívneho zaťaženia.
- 10.** Aj prieskum v roku 2018 potvrdil, že ako najväčšie riziko pre podnikanie je vnímané vysoké daňové a odvodové zaťaženie. Ako druhé najdôležitejšie riziko respondenti vyhodnotili nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily.
- 11.** Úroveň záujmu o využívanie zdrojov Európskej únie sa pri prieskume v roku 2018 voči výsledkom v predchádzajúcich troch rokoch prakticky nezmenila. Dôvera v transparentnosť celého procesu prideľovania zdrojov je naďalej na nízkej úrovni.
- 12.** Pri hodnotení dostatku informácií o využívaní zdrojov Európskej únie v novom programovom období počet kladných odpovedí mierne vzrástol.

DODATOK PRIESKUMU

Otázky k aktuálnemu dňaniu v Európskej únii

ÚVOD

Aj v roku 2018 politické a ekonomické fungovanie Európskej únie bezprostredne ovplyvňovalo každodennú činnosť podnikateľských subjektov na Slovensku. Preto aj v strede ich záujmu zostávali viaceré problémy, ako dlhotrvajúca a stále latentná kríza eurozóny, rozdielnosť názorov na riešenie migračnej krízy a posúvanie problému definovania a dohadovania nových vzťahov s Veľkou Britániou po jej predpokladanom odchode z Únie. Naďalej pokračujú diskusie o budúcom smerovaní Európskej únie, ktoré sú príliš často len deklaráciami rôznych vízií bez jasnej politickej podpory. Navyiac, doteraz akceptovaný systém medzinárodných obchodných vzťahov medzi najväčšími svetovými ekonomickými zoskupeniami je prehodnocovaný a vyvoláva ďalšie neistoty. Aj v dôsledku týchto príčin sa zrejme venuje nedostatočná pozornosť zvyšovaniu konkurencieschopnosti Európskej únie vo svetovej ekonomike. Na druhej strane je zrejme, že podnikateľský sektor na Slovensku si je vedomý výhod, ktoré mu členstvo v takomto vyspelom ekonomickom zoskupení ponúka. Práve preto je zaujímavé sledovať, ako sa vyvíja vzťah podnikateľského sektora k Európskej únii a ako je hodnotený vstup do Únie z pohľadu dopadu na podnikanie.

V štruktúre otázok sa uskutočnili len minimálne zmeny. Vzhľadom na neaktuálnosť problému tzv. jadra Európskej únie bola táto otázka v prieskume vynechaná a opätovne bola zaradená otázka ohľadne posúdenia rozhodovacích procesov v Európskej únii.

Na tejto časti prieskumu sa zúčastnilo 201 členov SOPK, ktorí v roku 2018 odpovedali na päť otázok.

D1. Považujete vstup Slovenska do Európskej únie za pozitívny z hľadiska podmienok na vaše podnikanie? (201 odpovedí)

Respondenti pri odpovedi na otázku mohli voliť jednu z 5 možností:

- jednoznačne áno
- áno
- nemal významný dopad
- nie
- jednoznačne nie

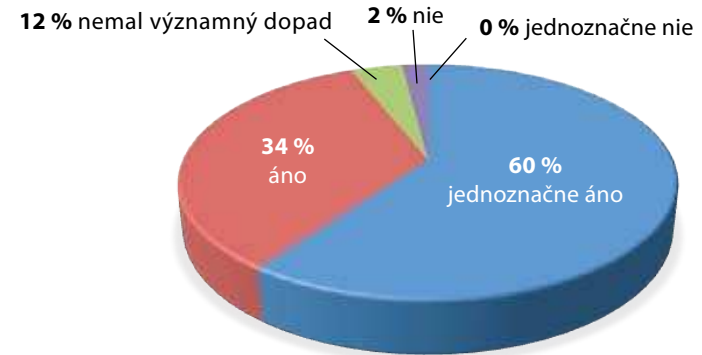
Odpovede na túto otázku potvrdili rovnako ako u predchádzajúcich prieskumov veľmi kladné hodnotenie dopadu vstupu Slovenskej republiky na podmienky na ich podnikanie.

Tabuľka 12: Hodnotenie vstupu SR do EÚ v rokoch 2015 – 2018

Podiel odpovedí respondentov v %	Jednoznačne áno	Áno	Nemal významný dopad	Nie	Jednoznačne nie
Rok 2015	53	33	8	4	2
Rok 2016	52	31	14	2	1
Rok 2017	53	31	12	4	0
Rok 2018	60	34	4	2	0

Obrázok 13: Hodnotenie vstupu SR do EÚ v roku 2018

Podiel kladných odpovedí, t. j. „jednoznačne áno“ (60 %) a „áno“ (34 %) dosiahol doteraz výrazne najvyššiu hodnotu – 94 % (Tabuľka 12). Podľa názoru 4 % respondentov vstup Slovenska do Európskej únie nemal významný dopad na ich podnikanie a za negatívny považujú tento krok len 2 % respondentov. Jednoznačne negatívnu možnosť nevyznačil ani jeden respondent (Obrázok 13). V porovnaní s rokom 2017 došlo k nárastu podielu pozitívnych hodnotení o 8 %, pričom podiel negatívnych hodnotení klesol o 2 %.

D2. Ktoré konkrétne dôsledky vstupu do Európskej únie mali najväčší pozitívny dopad na vaše podnikateľské výsledky? (156 odpovedí)

Účastníci prieskumu pri zodpovedaní tejto otázky dostali voľnosť pomenovať konkrétne dôsledky, pričom mohli uviesť najviac tri pozitívne dôsledky ovplyvňujúce ich podnikanie po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie.

Odpovede, ktoré uvádzali tie isté dopady, ale s individuálnymi odchýlkami v ich formulácii, boli zoradené do skupín. Z nich sa tri skupiny z hľadiska frekvencie uvádzania respondentmi výrazne vyčlenili od ostatných. Boli to:

- 1. Zavedenie jednotnej meny** – 81,4 % odpovedí
- 2. Uľahčenie obehu tovarov, zväčšenie obchodného priestoru pre voľný obchod tovarov** – 64,7 % odpovedí
- 3. Zrušenie hraníc v rámci Schengenského priestoru** – 52,6 % odpovedí

Ďalšie uvádzané pozitívne dôsledky vstupu boli uvádzané výrazne menej často:

- voľný pohyb pracovnej sily – 16,0 %
- voľný pohyb kapitálu – 12,8 %
- voľný pohyb služieb – 12,2 %
- odstránenie kurzového rizika a transakčných nákladov – 5,1 %

Početnosť ostatných pozitívnych dôsledkov v odpovediach sa pohybovala od 3,2 % po 0,6 %. Respondenti uvádzali takto relatívne menej často – jednotnú legislatívu a štandardy • spoločnú hospodársku politiku Európskej únie • uznávanie technických certifikátov • atď.

V porovnaní s odpoveďami v roku 2017 nedošlo k väčším zmenám v názoroch respondentov. Pri prieskume v roku 2018 na rozdiel od prieskumu v roku 2017 boli „voľný pohyb pracovnej sily“, „voľný pohyb kapitálu“ a „voľný pohyb služieb“ vyhodnotené samostatne, minulý rok boli spojené do skupiny „uľahčenie obehu tovarov“. Obdobne „odstránenie kurzového rizika a transakčných nákladov“ bolo v roku 2017 zaradené do skupiny „zavedenie jednotnej meny“.

D3. Ktorý konkrétny dôsledok vstupu do Európskej únie mal najviac negatívny vplyv na vaše podnikanie? (113 odpovedí)

Obdobne ako pri predošlej otázke respondenti mali možnosť voľne uviesť najviac tri negatívne dôsledky vstupu do Európskej únie na ich podnikanie.

Odpovede účastníkov bolo možné rozdeliť do piatich väčších skupín:

- 1. Zhoršenie podmienok pre činnosť domácich podnikateľských subjektov v porovnaní s liberalizáciou podmienok na pôsobenie zahraničných spoločností** – 38,1 % odpovedí

Do tejto skupiny boli zahrnuté:

- zvýhodnenie podmienok pre vstup na trh u zahraničných firiem
- existencia protekcionizmu u pôvodných členov Európskej únie

- nedostatočná ochrana domáceho trhu pred zahraničnou konkurenciou
- nedostatočne regulované pôsobenie zahraničných obchodných reťazcov
- pokles domácej výroby, zánik regionálnych výrobcov
- záujmy veľkých ekonomík sa uprednostňujú na úkor malých ekonomík
- výrazne slabšia finančná kondícia domácich spoločností v čase vstupu zahraničnej konkurencie.

- 2. Nadmerná a komplikovaná legislatíva** – 18,6 % odpovedí

Najčastejšie boli uvádzané tieto dopady:

- implementácia legislatívy nerešpektujúcej domáce špecifiká
- nadmerná regulácia v niektorých oblastiach
- niektoré predpisy a normy sú nezmyselné
- odovzdanie niektorých právomocí Európskej únii
- prílišný dôraz na environmentálne problémy

- 3. Žiaden negatívny dôsledok** – 16,8 % odpovedí

Počet odpovedí s takto pozitívnym hodnotením v medzročnom porovnaní vzrástol z 11 na 19.

- 4. Negatívne dôsledky na pracovný trh** – 12,4 % odpovedí

Respondenti v prípade tejto skupiny uvádzali tieto dva dôsledky:

- odlev kvalifikovanej pracovnej sily do iných členských krajín
- prílev nekvalifikovanej pracovnej sily.

- 5. Byrokratické postupy inštitúcií Európskej únie** – 12,4 % odpovedí

Ďalšie odpovede sa pohybovali vo frekvencii 1 až 9 priradení:

- zle stanovený výmenný kurz SKK voči euru
- vzrast nákladov na vstupy
- tolerancia korupcie zo strany Európskej únie
- korupcia pri čerpaní eurofondov
- podvody s DPH
- pomalá adaptácia podnikateľského prostredia na Európsku úniu

D4. Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti Európskej únie v oblastiach majúcich dopad na podnikateľské aktivity? (195 odpovedí)

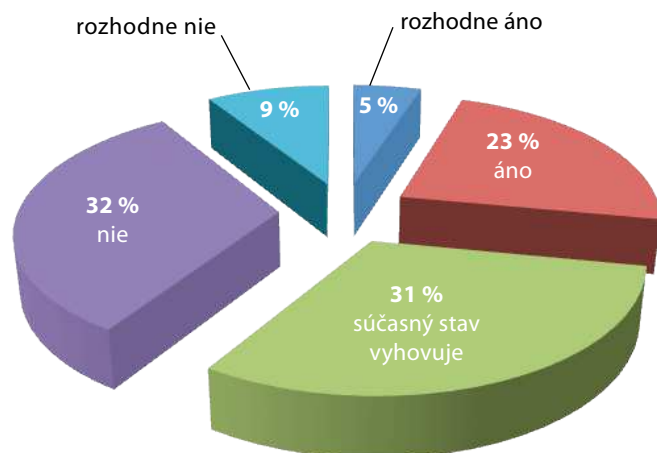
Účastníci prieskumu mohli na túto otázku zodpovedať 5 spôsobmi:

- rozhodne áno
- áno
- súčasný stav vyhovuje
- nie
- rozhodne nie

Tabuľka 13: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ v rokoch 2015 – 2018

Podiel odpovedí respondentov v %	Rozhodne áno	Áno	Súčasný stav vyhovuje	Nie	Rozhodne nie
Rok 2015	4	15	25	41	15
Rok 2016	2	22	19	44	13
Rok 2017	3	17	27	38	15
Rok 2018	5	23	31	32	9

Obrázok 14: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ v roku 2018

S presunom právomocí rozhodne súhlasí 5 % účastníkov, spolu s miernejším súhlasom sa takto vyslovilo 28 %, v dôsledku čoho presun právomocí by akceptovalo o 8 % viac účastníkov ako v roku 2017. Presun právomocí odmieta 40 % respondentov (z toho rozhodne nesúhlasí 9 %), ponechanie súčasného stavu preferovalo 31 %. V štvorročnom porovnaní respondenti najvýraznejšie podporili presun právomocí do Bruselu práve v roku 2018. Odpovede v rokoch 2015 až 2018 sú uvedené v **Tabuľke 13** a na **Obrázku 14**.

D5. Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania v rámci Európskej únie z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci? (196 odpovedí)

Táto otázka bola zaradená do prieskumu opätovne, po tom, čo v roku 2017 bola namiesto nej začlenená iná otázka.

Odpovedať bolo možné troma spôsobmi:

- áno
- nie
- neviem sa vyjadriť

Účastníci prieskumu v miernej väčšine 37 % vyjadrili nesúhlas so súčasným mechanizmom rozhodovania, približne rovnaká časť – 35 % – sa nevyjadrila a 28 % súhlasí s názorom, že je vyhovujúci.

ZÁVERY K DOTATKU PRIESKUMU OHĽADNE EÚ

1. Členovia SOPK veľmi pozitívne hodnotia dopad vstupu Slovenska do Európskej únie na vlastné podnikanie. Tento krok pozitívne hodnotilo v prieskume 94 % respondentov, čo je výrazne najvyšší podiel počas zaradenia tejto otázky do prieskumu. Iba 2 % odpovedí hodnotilo tento krok negatívne, pričom sa nevykytlo ani jedno jednoznačne negatívne vyjadrenie. V dlhodobom porovnaní od roku 2015 sa tak podpora vstupu do Európskej únie dostala na najvyššiu hodnotu.
2. Pri hodnotení pozitívnych dôsledkov vstupu do Európskej únie sa respondenti uvádzali, s odstupom od ďalších dopadov, zavedenie jednotnej meny, uľahčenie obehu tovarov a zrušenie hraníc v rámci Schengenského priestoru. Aj keď voči minulým prieskumom dochádza k miernym vzájomným posunom, toto hodnotenie sa prakticky dlhodobo nemení.

3. *Negatívne dôsledky vstupu do Európskej únie uvádzané respondentmi poskytujú rovnaký obraz ako v minulých rokoch. Za najvýraznejšie negatívny dopad je považovaná nedostatočná podpora domácim subjektom pri otváraaní sa nášho trhu pre zahraničie, ďalej komplikovaná legislatíva, prebyrokratizované postupy a ako nové odlev kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia. Stúpol podiel vyjadrení, ktoré nevidia žiadne negatívne dôsledky vstupu do Európskej únie.*
4. *Presun právomocí do pôsobnosti Európskej únie podporuje 28 % respondentov, pričom ich podiel sa od roku 2015 dostal na najvyššiu úroveň. Adekvátne klesol podiel respondentov, ktorí sú proti, na úroveň najnižšiu od roku 2015. Súčasný stav vyhovuje 31 % respondentov.*
5. *Pri vyjadrení o v súčasnosti uplatňovanom mechanizme rozhodovania v rámci Európskej únie jednotlivé počty odpovedí sa zásadne nelíšili, aj keď najviac respondentov nesúhlasí s týmto modelom, vyhovuje však o len 9 % menšej skupine.*

DODATOK PRIESKUMU

Otázky ohľadne pracovnej sily

ÚVOD

Kvalita a dostatok kvalifikovanej pracovnej sily je jednou zo základných podmienok vysokej konkurencieschopnosti každej krajiny. Aj keď na riešenie nedostatkov v tejto oblasti členovia Komory upozorňovali už dlhšie, k vyhroteniu situácie došlo v posledných dvoch rokoch z viacerých príčin, ale hlavne v dôsledku solídneho ekonomického rastu a tým aj výrazného zvýšenia zamestnanosti. Z tohto dôvodu boli do prieskumu dodatočne zaradené otázky, ktoré umožnia vedeniu SOPK presnejšie reagovať na dianie v tejto oblasti. Treba uviesť, že pri formulovaní otázok vzhľadom na minimálny priestor sme upustili od ďalších faktorov ovplyvňujúcich kvalitu a dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, ako je napríklad úroveň vzdelávacieho procesu, demografické predpoklady, a koncentrovali sme sa len na problematiku zamestnávania zahraničnej pracovnej sily, kde je situácia najmä v porovnaní s našimi susedmi hodnotená negatívne.

Na otázky v tejto skupine otázok reagovali takmer všetci účastníci prieskumu, počet odpovedí na jednotlivé otázky sa pohyboval od 190 po 203.

E1. Pociťujete v súčasnosti nedostatok pracovnej sily vo svojej spoločnosti? (203 odpovedí)

Získané odpovede na túto otázku mali umožniť získanie základnej predstavy o situácii na trhu práce.

Na položenú otázku bolo možné zvoliť jednu z troch odpovedí, ich zastúpenie bolo nasledujúce:

- *áno* – 67 %
- *nie* – 30 %
- *neviem sa vyjadriť* – 3 %

Z odpovedí vyplýva, že dve tretiny respondentov pociťujú zrejmy nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily.

E2. Aký vývoj v dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily vo svojej spoločnosti predpokladáte do polovice roka 2019? (200 odpovedí)

Odpoveď na otázku mala poskytnúť pohľad členov Komory na ďalší vývoj a zároveň umožňuje vyvodiť záver, nakoľko považujú posledné zverejnené opatrenia vládnej administratívy na zlepšenie situácie za účinné.

Na otázku bolo možné odpovedať jedným z troch spôsobov:

- *áno*
- *nie*
- *neviem sa vyjadriť*

Len 4 % respondentov očakávajú zlepšenie situácie v priebehu roka 2019, rovnaký stav predpokladá 51 % a zhoršenie 45 % opýtaných.

E3. Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu? (191 odpovedí)

Podiel odpovedí na túto otázku umožňuje získať orientačnú informáciu o tom, aký podiel účastníkov zamestnával zahraničnú pracovnú silu a aké majú skúsenosti z ich využívania vo svojich spoločnostiach.

Respondenti mohli voliť jednu z troch možností:

- *pozitívne – 15 %*
- *negatívne – 11 %*
- *neviem sa vyjadriť – 74 %*

Z odpovedí možno nepriamo vyvodiť, že ich zamestnávala necelá tretina, čiže ak spočítame tých, ktorí majú s nimi kladné skúsenosti, t. j. 15 %, s tými, ktorí s nimi majú záporné skúsenosti (11 %), súčet nám dáva 26 %.

E4. Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily v dnešných podmienkach – z hľadiska administratívnej náročnosti – považujete za: (199 odpovedí)

Na otázku bolo možné odpovedať nasledujúcimi troma spôsobmi:

- *nepriemerane zložité*
- *akceptovateľné*
- *neviem sa vyjadriť*

Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily považuje 50 % respondentov z hľadiska administratívnej náročnosti za nepriemerane zložité a len 8 % za akceptovateľné. Nevedelo sa vyjadriť 42 %.

E5. Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobu nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu? (198 odpovedí)

Všeobecne uznávanou skutočnosťou je, že aj keď úroveň nezamestnanosti je v Slovenskej republike historicky na veľmi nízkej úrovni, aj pri evidentnom nedostatku pracovnej sily je jej ešte relatívne veľká časť v evidencii úradov práce. Odpovede na otázku mali mapovať názor členov Komory na to, či je táto skupina dostatočne ekonomicky motivovaná k zapojeniu sa do práce.

Respondenti mali možnosť výberu z troch odpovedí:

- *áno*
- *nie*
- *neviem sa vyjadriť*

Veľká väčšina členov Komory, 74 %, zdieľa názor, že je potrebné zmeniť dnešný stav, opačný názor má len 8 %. Nevedelo sa vyjadriť 18 %.

E6. Považujete za vhodné, aby SOPK požadovala riešenie nedostatku pracovnej sily, príp. aj jej prebytku v predstihu, napr. v súlade s prognózami vývoja ekonomiky? (190 odpovedí)

Respondenti mali možnosť vyjadriť svoj názor troma spôsobmi:

- *áno*
- *nie*
- *neviem sa vyjadriť*

Výrazná väčšina účastníkov prieskumu – 87 % – dala najavo, že očakáva od vedenia SOPK aktívny prístup v tejto otázke, len 2 % to nepovažujú za vhodné. Nevedelo sa vyjadriť 11 % respondentov.

ZÁVERY K DODATKU PRIESKUMU OHĽADNE PRACOVNEJ SILY

- 1.** Dve tretiny respondentov pociťujú v súčasnosti nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a len 4 % predpokladajú zlepšenie stavu v roku 2019. Asi polovica predpokladá rovnaký stav, 45 % respondentov predpokladá zhoršenie.
- 2.** Prax so zamestnávaním zahraničnej pracovnej sily má zrejme necelá tretina zamestnávateľov, pozoruhodné je, že pomerne veľká časť má negatívne skúsenosti s ich zamestnávaním.
- 3.** Získanie zahraničnej pracovnej sily z hľadiska administratívnej náročnosti považuje polovica respondentov za neprímerane zložitú, zároveň tri štvrtiny účastníkov prieskumu považujú za potrebné zmeniť prístup k dlhodobo nezamestnaným.
- 4.** Výrazná väčšina členov SOPK očakáva, že sa Komora bude v tomto smere angažovať, a to v dostatočnom predstihu.

ZOZNAM OBRÁZKOV

- Obrázok 1:** Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2018
- Obrázok 2:** Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov v roku 2018
- Obrázok 3:** Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2018
- Obrázok 4:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2017 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2018
- Obrázok 5:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumov v rokoch 2017 a 2018
- Obrázok 6:** Očakávania vlastných ekonomických výsledkov u respondentov v roku 2019
- Obrázok 7:** Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2019 podľa prieskumu v roku 2018
- Obrázok 8:** Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2009 – 2019
- Obrázok 9:** Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2009 – 2019
- Obrázok 10:** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2009 – 2018
- Obrázok 11:** Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2018
- Obrázok 12:** Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2009 – 2018
- Obrázok 13:** Hodnotenie vstupu SR do EÚ v roku 2018
- Obrázok 14:** Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ v roku 2018

ZOZNAM TABULIEK

- Tabuľka 1:** Štruktúra respondentov v rokoch 2008- 2018
- Tabuľka 2:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2017 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2018
- Tabuľka 3:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumov v rokoch 2017 a 2018.
- Tabuľka 4:** Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2018 podľa prieskumu v roku 2017 a v roku 2019 podľa prieskumu v roku 2018
- Tabuľka 5:** Poradie vplyvov s najväčšími dopadmi na ekonomické výsledky spoločností v rokoch 2018 a 2019
- Tabuľka 6:** Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2009 – 2018
- Tabuľka 7:** Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2009 – 2018
- Tabuľka 8:** Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2018
- Tabuľka 9:** Odpovede podľa stupňa dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2018
- Tabuľka 10:** Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2009 – 2018
- Tabuľka 11:** Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2009 – 2018
- Tabuľka 12:** Hodnotenie vstupu SR do EÚ v roku 2015 až 2018
- Tabuľka 13:** Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ v rokoch 2015 a 2018

PRÍLOHA I.

ŠTRUKTÚRA ANKETOVÉHO DOTAZNÍKA „EKONOMICKÝ PRIESKUM SOPK 2018 – 2019“

Sektor, v ktorom podnikáte:

- výroba
- doprava, obchod, služby a iné

I. OČAKÁVANÉ EKONOMICKÉ VÝSLEDKY NAŠEJ SPOLOČNOSTI

Obrat – tržby

0.1 Celkový obrat v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostane rovnaký
- zniži

0.2 Očakávame, že celkový obrat sa v roku 2019:

- zvýši
- ostane rovnaký
- zniži

Predaj na domácom trhu

0.3 Príjmy z predaja na domácom trhu v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostanú rovnaké
- znižia

0.4 Očakávame, že príjmy z predaja na domácom trhu sa v roku 2019:

- zvýši
- ostanú rovnaké
- znižia

Hospodársky výsledok po zdanení

0.5 Hospodársky výsledok po zdanení v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostane rovnaký
- zniži

0.6 Očakávame, že hospodársky výsledok po zdanení sa v roku 2019:

- zvýši
- ostane rovnaký
- zniži

Vývoz

0.7 Príjmy z vývozu v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostanú rovnaké
- znižia

0.8 Očakávame, že príjmy z vývozu sa v roku 2019:

- zvýši
- ostanú rovnaké
- znižia

Pracovníci

0.9 Počet pracovníkov v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostane rovnaký
- zniži

0.10 V roku 2019 očakávame, že počet pracovníkov sa:

- zvýši
- ostane rovnaký
- zniži

Priemerná mzda

0.11 Priemerná nominálna mzda v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostane rovnaká
- zniži

0.12 Očakávame, že v roku 2019 sa priemerná nominálna mzda:

- zvýši
- ostane rovnaká
- zniži

Investície

0.13 Úroveň investícií v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši
- ostane rovnaká
- zniži

0.14 Očakávame, že v roku 2019 sa naša úroveň investícií:

- zvýši ()
- ostane rovnaká ()
- zníži ()

Zadlženosť

0.15 Zadlženosť našej spoločnosti v roku 2018 sa v porovnaní s rokom 2017:

- zvýši ()
- ostane rovnaká ()
- zníži ()

0.16 Uvažujete v roku 2019 o vyššom použití externých zdrojov ako v roku 2018?

- áno ()
- nie ()

Pohľadávky

0.17 Pohľadávky po lehote splatnosti sa v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017:

- zvýšia ()
- ostanú rovnaké ()
- znížia ()

Vplyvy na ekonomické výsledky

0.18 Najväčší vplyv na ekonomické výsledky našej spoločnosti v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017 mali tieto činitele (uvedte maximálne 3 odpovede):

- domáci dopyt ()
- zahraničný dopyt ()
- náklady na pracovnú silu ()
- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ()
- výmenný kurz eura ()
- ceny energií a surovín ()
- vlastná finančná situácia ()
- opatrenia hospodárskej politiky ()

0.19 Očakávame, že najväčší vplyv na ekonomické výsledky našej spoločnosti v roku 2019 budú mať tieto činitele (uvedte maximálne 3 odpovede):

- domáci dopyt ()
- zahraničný dopyt ()
- náklady na pracovnú silu ()
- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ()
- výmenný kurz eura ()
- ceny energií a surovín ()

- vlastná finančná situácia ()
- opatrenia hospodárskej politiky ()

II. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

Podnikateľské prostredie

0.20 Celkové podnikateľské prostredie v roku 2018 je v porovnaní s rokom 2017:

- priaznivé ()
- ostalo rovnaké ()
- nepriaznivé ()

0.21 Očakávame, že v roku 2019 bude celkové podnikateľské prostredie :

- priaznivé ()
- ostane rovnaké ()
- nepriaznivé ()

Hospodárska politika vlády

0.22 Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády SR?

- pozitívne ()
- neutrálne ()
- negatívne ()
- neviem posúdiť ()

0.23 Považujete komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora za

- pozitívnu ()
- neutrálnu ()
- negatívnu ()
- neviem posúdiť ()

0.24 Má sa Slovenská republika finančne podieľať na riešení zadlženia niektorých štátov – členov eurozóny, a tým aj na ochrane eura v SR?

- áno ()
- áno, za podmienok garantujúcich návratnosť pôžičky ()
- nie ()
- neviem ()

0.25 Ktoré opatrenia vlády SR v roku 2018 z hľadiska vašej spoločnosti by mohli prispieť k zlepšeniu podnikateľského prostredia (vymenujte maximálne 3 prioritné):

-
-
-

0.26 Ktoré opatrenia vlády SR v roku 2018 z hľadiska vašej spoločnosti zhoršujú podnikateľské prostredie (vymenujte maximálne 3 najzávažnejšie):

-
-
-

Riziká pre podnikateľskú činnosť

0.27 Z hľadiska vplyvu na podnikateľskú činnosť priradíme stupeň dôležitosti nasledovným rizikám (označte x -om):

	vysoký	mierny	nemá vplyv
● pokles domáceho dopytu	()	()	()
● pokles zahraničného dopytu	()	()	()
● rast cien vstupov, najmä rast cien energií v SR	()	()	()
● vysoké úrokové miery	()	()	()
● vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	()	()	()
● nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	()	()	()
● klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	()	()	()
● nízka vymožiteľnosť práva	()	()	()
● tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	()	()	()
● legislatívne požiadavky zo strany EÚ	()	()	()
● nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	()	()	()
● nepružný, byrokratický postup európskych inštitúcií	()	()	()
● kurzová pozícia eura k doláru a iným menám	()	()	()
● sociálne nepokoje	()	()	()
● politika odborov	()	()	()
● činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	()	()	()
● iné (vymenujte)			

III. VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH ZDROJOV EÚ

0.28 Bude vaša spoločnosť požadovať a využívať zdroje EÚ v ďalšom období?

- áno ()
- nie ()

0.29 Máte dostatok relevantných informácií o využívaní zdrojov EÚ?

- áno ()
- nie ()

0.30 Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov EÚ bude transparentný?

- áno ()
- nie ()

0.31 Ako ste informovaný o štruktúre, podmienkach a zameraní čerpania štátnej pomoci zo zdrojov EÚ v novom rozpočtovom období 2014 – 2020 (Partnerská dohoda)?

- veľmi dobre ()
- dobre ()
- nedostatočne ()

VZHLADOM NA AKTUÁLNE DIANIE V EÚ NÁS ZAUJÍMAJÚ TIETO OTÁZKY:

1. Považujete vstup Slovenska do EÚ za pozitívny z hľadiska podmienok na vaše podnikanie?

- a) jednoznačne áno ()
- b) áno ()
- c) nemal významný dopad ()
- d) nie ()
- e) jednoznačne nie ()

2. Ktoré konkrétne dôsledky vstupu do EÚ mali najväčší pozitívny dopad na vaše podnikateľské výsledky?

Uvedte stručne najviac tri skutočnosti (napr. zavedenie jednotnej meny, uľahčenie obehu tovaru, zrušenie hraníc, atď.)

-
-
-

3. Ktorý konkrétny dôsledok vstupu do EÚ mal najviac negatívny vplyv na vaše podnikanie?

Uvedte stručne maximálne tri

-
-
-

4. Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti EÚ v oblastiach majúcich dopad na podnikateľské aktivity?

- a) rozhodne áno ()

- b) áno ()
- c) súčasný stav vyhovuje ()
- d) nie ()
- e) rozhodne nie ()

5. Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania v rámci EÚ z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci?

- a) áno ()
- b) nie ()
- c) neviem sa vyjadriť ()

OTÁZKY TÝKAJÚCE SA PRACOVNEJ SILY:

1. Pociťujete v súčasnosti nedostatok pracovnej sily vo svojej spoločnosti?

- a) áno ()
- b) nie ()
- c) neviem sa vyjadriť ()

2. Aký vývoj v dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily vo svojej spoločnosti predpokladáte do polovice roka 2019?

- a) zlepšenie ()
- b) bez zmeny ()
- c) zhoršenie ()

3. Aké sú vaše skúsenosti v prípade, že zamestnávate zahraničnú pracovnú silu?

- a) pozitívne ()
- b) negatívne ()
- c) neviem sa vyjadriť ()

4. Získanie zahraničnej kvalifikovanej pracovnej sily v dnešných podmienkach – z hľadiska administratívnej náročnosti – považujete za:

- a) neprímerane zložité ()
- b) akceptovateľné ()
- c) neviem sa vyjadriť ()

5. Je potrebné zmeniť prístup k dlhodobu nezamestnaným za účelom ich motivácie zapojiť sa do pracovného procesu?

- a) áno ()
- b) nie ()
- c) neviem sa vyjadriť ()

6. Považujete za vhodné, aby SOPK požadovala riešenie nedostatku pracovnej sily, príp. aj jej prebytku v predstihu, napr. v súlade s prognózami vývoja ekonomiky?

- a) áno ()
- b) nie ()
- c) neviem sa vyjadriť ()

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE:

(budú použité pri hromadnom spracovaní dotazníkov ako triediace znaky) označte x-om

I. Veľkosť spoločnosti

- malá (do 50 zamestnancov) ()
- stredná (51 – 500 zamestnancov) ()
- veľká (nad 500 zamestnancov) ()

II. Vlastníctvo

- domáce vlastníctvo ()
- zahraničný podiel do 50 % vrátane ()
- zahraničný podiel nad 50 % ()

III. Charakter spoločnosti (podľa prevažujúcej činnosti)

- priemysel ()
- stavebníctvo ()
- pôdohospodárstvo ()
- doprava ()
- obchod ()
- služby ()
- finančné služby ()
- školenie, vzdelávanie a iné ()

IV. Kraj, v ktorom sa nachádza sídlo alebo rozhodujúca prevádzka vašej spoločnosti

- Bratislava ()
- Banská Bystrica ()
- Košice ()
- Nitra ()
- Prešov ()
- Trenčín ()
- Trnava ()
- Žilina ()